

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Komisyon : İnsan Hak.

Giriş : 10.00

Tarih : 10.12.2003

Grup : Filiz

Sayfa : 1

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 10.05

BAŞKAN : Mehmet ELKATMIŞ (Nevşehir)

-----0-----

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, hepinize hoş geldiniz diyorum. Bugün, bildiğiniz gibi, Dünya İnsan Hakları Haftası ve Günüdür. Bu anlamlı günde, komisyonumuzu onurlandıran, başta, insan haklarından da sorumlu olan Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanımız Sayın Abdullah Gül'e ve yine komisyonumuzu onurlandıran sivil toplum örgütlerimizin değerli başkanlarına, İnsan Hakları Derneğinin değerli Başkanına, İnsan Hakları Vakfının değerli Başkanına ve Mazlum-Der'in değerli Başkanına, yöneticilerine ve keza Helsinki Yurttaşlar Derneğinin değerli temsilcisine ve diğer katılımcı arkadaşlarımıza hoş geldiniz diyorum. Bu günde bizi yalnız bırakmadıkları için, komisyonumuz onurlandırdıkları için teşekkür ediyorum. Keza, değerli komisyon üyesi arkadaşlarımıza da katıldıkları için teşekkür ediyorum. Her zaman bizi yalnız bırakmayan, bizimle beraber insan hakları mücadelesini yürüttüğümüz değerli basın mensuplarına da hoş geldiniz diyorum.

İnsan hakları, insan olmanın bir gereğidir. Sadece insan olmak dahi yeterlidir insan haklarından bahsedebilmek için ve bu haklar da, bildiğiniz gibi, sonradan kazanılan haklar değildir, insanların doğuştan gelen haklarıdır. O nedenle de, çok önemlidir ve kutsal bir haktır. Tabii ki, bir şey ne kadar kıymetli olursa, onun muhafazası, elde edilmesi de o derecede güçtür ve zordur. O nedenle de, insan hakları mücadelesi, insanlık tarihi boyunca devam etmiş ve çok çetin mücadelelerle geçmiştir. Bunun örnekleri tarih sayfalarında bulunmaktadır. Bu insan hakları mücadelesinde, şimdiye kadar onurla mücadele veren insanları, ebediyete intikal edenleri rahmetle anıyorum. Bu mücadeleyi hâlâ devam ettirenlere de başarılar diliyorum, takdir ve şükranlarımı sunuyorum.

Günümüzde ise, insan hakları daha da büyük önem kazanmıştır; çünkü, bu konuda uluslararası ve ulusal birçok kurum ve kuruluşlar kurulmuştur; sivil toplum örgütlerimiz, bu konuda çok iyi bir çalışma sergilemektedirler. Tabii ki, buna rağmen de, dünyada, maalesef, insan hakları ihlalleri hâlâ artarak devam etmektedir. Tabii ki, bunu önlemek de bütün insanlığın bir borcudur. Özellikle emperyalist nedenlerle çıkarılan savaşlar, insan hakları ihlallerinin en büyüklerindedir; çünkü, savaş demek, kan demek, gözyaşı demek, sefalet demektir. Ancak, bugün, bütün gayretlere rağmen, dünyanın birçok bölgesinde maalesef savaşlar da vardır. Dileriz ki, bu savaşlar sona ersin, artık, kan ve gözyaşı, sefalet dinsin. Tabii, bunu dindirmek de, bütün insanlığın bir görevidir ve hepimize de büyük görevler düşmektedir.

Özellikle medeniyet, bilim ve teknolojinin gelişmesiyle, insan haklarının alanları da genişlemiş ve çeşitlenmiştir. Bu nedenle de, bilim ve teknoloji ile insan hakları ihlalleri de, maalesef, bir yerde de çoğalma arz etmiştir. İşte, savaşlar, göçler, nükleer, kimyasal, biyolojik silahlar ve bunların meydana getirdiği artıklar ve kalıntılar, çevre kirlenmesi –ki, bu çok önemlidir- terör, gelir dağılımındaki uçurum, fakirlik ve refah düzeyinin çarpıklığı, sokak çocukları, uyuşturucu kullanımı, ticareti ve bugün hepimizi derinden üzen, tiner, bali gibi birçok çocuğumuzun alışkanlık haline getirdiği konular, insanlığı ve insan haklarını tehdit etmektedir.

Günümüzde, gelişmiş ve demokrasiyle idare edilen ülkeler, insan haklarını sağlama yolunda büyük başarı ve kazanımlar elde etmişlerdir; Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği ülkeleri ve birtakım demokratik ülkelerde olduğu gibi. Tabii ki, bunu söylerken, oralarda da, o bölgelerde, o ülkelerde de insan haklarının tam ve kamil manada olduğunu söylemek mümkün değildir. Hatta, bazen öyle oluyor ki, oralarda da çok büyük insan hakları ihlalleri devam etmektedir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannameyle ilk adım atılmıştır. Demokrasi ve hukuk devleti ve Kopenhag Kriterleri, evrensel insan haklarının en önemli belgelerinden bir tanesidir ve insan haklarının standartlarını bu uluslararası sözleşmeler ve beyannameler belirlemiştir. İnsan

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Komisyon : İnsan Hak.

Giriş : 10.00

Tarih : 10.12.2003

Grup : Filiz

Sayfa : 2

hakları standardı yüksek olan ülkeler, diğer ülkeleri de bu konuda zorlamaktadırlar; ancak, onların da eksikleri olduğunu biraz evvel de söylemişim; fakat, burada, şunun da altını çizmek istiyorum; bu ülkeler, maalesef, çifte standart da uygulamaktadırlar. Kendi ülkelerindeki insan hakları ihlallerini görmezlikten geliyorlar; ama, başka ülkelere birtakım dayatma gibi zorlamalarda bulunuyorlar. Tabii, bunu kabul etmek de mümkün değildir. Geçtiğimiz hafta, televizyonlarda hep beraber gördük; bir zenciyi, Amerika'da polislerin işkence ederek öldürdüklerini; ama, bunu kendileri belki görmezden gelirler, başka ülkelerdekini de mesele yapıyorlar. Fakat, her ne olursa olsun, nerede olursa olsun, kim olursa olsun, insan hakları konusunda taviz verilmemesi gerektiğini söylüyoruz ve bu nedenle de, bu yapılan baskıları baskı olarak değil, iyiye tahvil etmek gerekiyor; çünkü, insan hakları, birileri istediği için değil, kendi insanımız için, kendimiz için gerekli olan şeylerdir ve bunları da yerine getirmemiz gerekir.

Ülkemize gelince, insan hakları karnemizin geçmişte pek iyi olduğunu söylemek maalesef pek mümkün değil. Hâlâ, düşünce ve ifade özgürlüğünde birtakım kısıtlamaların olduğu bir gerçektir. Çete, mafya, Susurlukların, yolsuzlukların olduğu bir yerde, insan haklarından tam ve kamil bir manada bahsetmek de doğru olmaz. Darbelerin, gizli anayasaların, gizli yönetmeliklerin olduğu bir ülkede, tabii ki, insan haklarının tam ve kamil bir manada olduğunu söylemek mümkün değil. Ayrımcılığın, toplum mühendisliğinin, batı çalışma gruplarının olduğu yerde, insan haklarından tabii ki söz edilemez; ama, bunları aşmamız gerekir ve ortadan kaldırmamız gerekir. Demokrasiyi, hukukun üstünlüğünü hâkim kılmamız gerekir. Memnuniyetle belirtmem gerekiyor ki, 3 Kasım seçimlerinden sonra, ülkemizde de güzel şeyler olmaktadır. Demokratikleşme konusunda önemli adımlar atılmış, 7 paket halinde uyum yasaları çıkarılmıştır. Çok önemli yasal değişiklikler yapılmıştır ve Avrupa Birliği yolunda da önemli adımlar atılmıştır. Bu konuda, halkımıza, Parlamentomuza, hükümetimize, siyasi partilerimize, sivil toplum örgütlerimize, basınımıza, katkılarından dolayı huzurlarınızda teşekkür etmeyi bir borç biliyorum ve takdirlerimi sunuyorum. Ancak, tabii ki, bunların yeterli olduğunu söylemek de mümkün değil.

Demokratikleşme ve insan hakları, sadece yasa değişikliğiyle de sağlanamaz. Bunun da bilinmesi gerekir. Yasaların uygulanması, yasa çıkarılmasından da önemlidir. Bunun için de, uygulayıcıların samimiyetleri ve kararlılıkları gerekir. Çıkarılan kanunların doğru ve çağdaş bir yorumla yorumlanarak uygulanması gerekir. Yoksa, Türkiye'de, zaten yeteri kadar da yasa vardır. Tespitlerime göre, Türkiye'de, 13 000'in üzerinde çıkarılmış yasa vardır. Bunlardan 10 000 tanesi de hala yürürlükte ve Türkiye'nin sorunu da, yasa değildir; bunun da bilinmesini istiyorum. Kanunlar, doğru ve çağdaş bir yorumla uygulanırsa, her şey halledilir. Onun için de, binlerce yıl evvel Konfüçyus "hükümdar âdil değilse, kanunun gereği yoktur" demiştir. Kanunların uygulanmasında bazı bürokratik ve yargısal direnç olduğunu bugün maalesef görmekteyiz. Yargı, görevini yapmıyor. Nitekim, TÜSİAD Başkanı Sayın Tuncay Özilhan da "yargı ülkenin önünün tıkiyor" diyor ve Avrupa Konseyi denetim raporunda, bu hususta çok çarpıcı bir ifade var arkadaşlar; deniliyor ki "Türkiye'de yargı tacizi vardır." Meclis kanunları yapıyor, değişiklikleri yapıyor; ancak, yargı, o yapılan değişiklikleri görmezden geliyor ve onun yerine, 312 olmadı başka madde, Terörle Mücadele Kanununun 8 inci maddesi kaldırıldı, onun yerine başka madde; 169 uncu madde olmadı, onun yerine başka madde; yani, yapılan değişiklikleri yok sayıyor. Onun için de, üzülmek söylüyorum, Avrupa Konseyi Denetim Raporunda "Türkiye'de yargı tacizi vardır" deniliyor. Bunu da aşmamız gerektiğine inanıyorum. Yine, Kürtçe eğitim ve yayın konusunda da, maalesef, yasalar çıkmasına rağmen, yönetmelikler çıkmasında rağmen, hâlâ, tartışıyor duruyoruz.

Değerli arkadaşlar, bunu, biz, yıllarca evvel çözmüşüz baktığımızda. Geçenlerde, Islahat Fermanına baktım. Biliyorsunuz, Islahat Fermanı, 1839 tarihlidir. Tanzimat Fermanına baktım, 1856 tarihlidir ve orada, bütün bu haklar, en kamil manada verilmiş ve teminat altına alınmış; biz, hâlâ, daha

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Komisyon : İnsan Hak.

Giriş : 10.00

Tarih : 10.12.2003

Grup : Filiz

Sayfa : 3

bu haklar verilsin mi verilmesin mi, onun mücadelesini, kavgasını yapıyoruz; kısır bir döngü içerisindeyiz ve her gün ülkemizde, maalesef, gerginlikler yaşanmaktadır. Toplantı ve gösteri yürüyüşlerindeki tutum ve davranışlar, maalesef, insanî değildir. Eğitim ve öğrenim özgürlüğündeki önemli engeller hala bulunmaktadır ve hâlâ da bunun kavgası yapılmaktadır. Hâlâ, olaylara militarist bir mantıkla çözümler aranmaya çalışılmaktadır. Hâlâ, devlet kendi vatandaşından şüphelenmekte, korkmakta ve kendi insanını potansiyel suçlu olarak görmektedir. Halbuki, korkuyla hiçbir yere varılamayacağı da bir gerçektir. Nitekim, bugüne kadar da varılamamıştır; dünyanın hiçbir yerinde varılamamıştır.

Değerli arkadaşlar, onun için, biz, korkuyu üzerimizden attığımız zaman, bütün meselelerin kendiliğinden çözüleceğine inanıyorum ve bunu da yapmak zorundayız. İnsanlarımıza daha fazla özgürlükler vermeliyiz. Esas olanın, devlet değil, insan olduğunu idrak etmemiz gerekiyor. Her şeyin insan için olduğu gerçeğini kabul etmeliyiz. Şeyh Edebali, bundan yüzyıllarca evvel “insanı yaşat ki, devlet yaşayın” özdeyişini belirtmiştir ve bu özdeyişi de kafamıza, beynimize, kalbimize, gönlümüze nakşetmeliyiz. Sivil toplum örgütlerine değer vermeliyiz, onlara aynı zamanda görevler de vermeliyiz. Bunda da birtakım eksikliklerimizin olduğunu görüyoruz. Biz, çok önem veriyoruz sivil toplum örgütlerine İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu olarak ve sivil toplum örgütleriyle birlikte çalışmak istiyoruz ve bütün kamunun da aynı şeyi yapması gerektiğine inanıyoruz. Yasaların verdiğini, yönetmeliklerle geri almamalıyız. Maalesef, bunları da görüyoruz; yasa çıkıyor, arkasından yönetmelik çıkıyor, yasayla yönetmelik arasında dağlar kadar farklar var. Yeni bir anayasa yapmalıyız. Bu anayasanın temeli de, özgürlükler olmalıdır.

Değerli arkadaşlar, tabii ki, bu konularda, Dışişleri Bakanımız ve Başbakan Yardımcımız Sayın Abdullah Gül Beyin ne kadar büyük gayret içerisinde olduğunu, bu konularda ne kadar mücadele verdiğini de takdirle izliyoruz ve kendisine de huzurlarımızda teşekkür ediyorum, şükranlarımı sunuyorum ve sonuna kadar da kendisiyle birlikte olmayı ve bize düşen görevleri de yerine getirmeyi burada taahhüt ediyorum ve hepinize de tekrar saygılarımı ve sevgilerimi sunuyorum. Bundan böyle, dünyada insanlar artık özgür olsun, rahat olsun, insan hakları ihlalleri olmasın diyorum, teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, tekrar hoş geldiniz; buyurun, söz sizde.

DIŞİŞLERİ BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI ABDULLAH GÜL (Kayseri) – Meclisimizin İnsan Haklarının İnceleme Komisyonunun değerli Başkanı, değerli Başkanvekili, değerli üyesi milletvekili arkadaşlarım, sivil toplum örgütlerinin değerli temsilcileri; sözlerime başlamadan önce, hepinize saygılar sunuyorum ve bugün, komisyonunuzla beraber olmaktan büyük bir mutluluk duyduğumu ifade etmek istiyorum.

Aslında, bu geçen dönem içerisinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi, iktidarıyla, muhalefetiyle, bu yolda, yani, insan hakları yolunda, demokratikleşme yolunda, el ele, omuz omuza, çok önemli işler yaptı. Bu açıdan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin itibarı, halkımızın nezdinde de dünyanın nezdinde de, siyasetin itibarı, dünyanın nezdinde de giderek yükseldi. Eğer, siyasetin, Türkiye Büyük Millet Meclisinin itibar kazanmasında birçok kişinin rolü varsa, bunda muhakkak ki, komisyonunuzun da çok büyük bir katkısı vardır. Çünkü, komisyonunuz, alışkın olmadığımız şekilde, gayet aktif oldu. Bu konuları, hep beraber, bütün komisyon olarak yakinen takip ettiniz, olayların üzerine gittiniz, gayet cesur bir şekilde, bu konularda neler yapılması gerekiyorsa, bunları söyleme cesareti gösterdiniz ve ayrıca da, uygulamayı takip etme açısından da, yerinde incelemeler yaptınız. Bu bakımdan, İnsan Hakları Komisyonunun Başkanına, Başkanvekiline ve bütün üyelerine, hükümetimiz adına teşekkür etmek istiyorum. Gerçekten, bu çalışmaların devam edeceğine olan inancımız tamdır.

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Komisyon : İnsan Hak.

Giriş : 10.00

Tarih : 10.12.2003

Grup : Filiz

Sayfa : 4

Bildiğiniz gibi, bugün, İnsan Hakları Evrensel Bildirisinin kabulünün 55 inci yılı. 55 sene önce, Birleşmiş Milletlerde, o zaman birçok ülke bir araya geldi ve evrensel nitelikte insan hakları bildirisini imzaladılar ve kabul ettiler. Türkiye de, bunların arasında olan bir ülkeydi. Dolayısıyla, 55 yıldır, biz, aslında, inanç olarak, konsept olarak, insan haklarının evrenselliğine inanmış bir ülkeyiz. Ama, ne yazık ki, bu süre içerisinde, biraz önce Sayın Başkanın da söylediği gibi, zaman zaman aksaklıklar oldu, zaman zaman sıkıntılarımız oldu; ülkemizi arzu ettiğimiz noktalara getiremedik; ama, geçen sene içerisinde, hep beraber büyük adımlar attık. Bu adımları atmaya devam edeceğiz. Türkiye'yi, çağdaş ülkelerin seviyesine çıkaracağız. Çağdaş ülkelerde, kalkınmış, gelişmiş demokrasilerde standartlar neyse, Türkiye'de de bunları uygulayacağız.

Bunları derken, insan haklarının evrenselliğine vurguda bulunmak istiyorum. Hiçbir ülke, benim özel şartlarım var ve benim insan hakları anlayışım özeldir, farklıdır diyemez bugün ve hiçbir ülkedeki insan hakları ihlalleri sizi ilgilendirmez de diyemez. Dolayısıyla, dünyanın neresinde olursa olsun, insan hakları ihlalleri varsa, herkes bu ihlallerle ilgilenme hakkına sahiptir ve bunları düzeltmek için gerekli olumlu yaklaşımları da yapmak durumundadır. Bugün de böyle olmaktadır. Bunun içindir ki, evrensel hukuk da bu yönde gelişmiştir. Bunun içindir ki, Birleşmiş Milletler sözleşmeleri vardır, Avrupa Konseyinin sözleşmeleri vardır ve ülkeler de bunlara taraf olmaya davet edilmektedir. Bugün memnuniyetle ifade etmek isterim ki, bu sene içerisinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak imzaladığımız sözleşmelerle, Türkiye, Birleşmiş Milletlerin 6 temel insan hakları sözleşmesine taraf olan bir ülke haline gelmiştir. Dolayısıyla Birleşmiş Milletlerin 6 temel sözleşmesi vardır insan haklarıyla ilgili; bunlardan bazılarını Türkiye imzalamış, bazılarını imzalamamıştı. Bu sene, bunları da Türkiye Büyük Millet Meclisi onaylayarak bütün sözleşmelere muhatap olan bir ülke haline gelmiştir. Ayrıca, Avrupa Konseyinin, yine bütün sözleşmelerine Türkiye muhatap olmuştur ve bütün bunları kabul etmiştir. Ayrıca, Anayasamızda, bildiğiniz gibi, uluslararası bu sözleşmeler kanunların üstünde sayılmıştır ve bunların Anayasayı ihlali söz konusu olmamaktadır, Anayasa Mahkemesine bu konularla ilgili gidilememektedir.

Bütün bunlar, kâğıt üzerinde, yasalar nezdinde, Türkiye'nin önemli adımlar attığını göstermektedir. Problem, biraz uygulamadadır. Bununla ilgili de görüşlerimi biraz sonra ifade edeceğim; ama, bu konuda, gerek Türkiye Büyük Millet Meclisi gerek İnsan Hakları Komisyonu gerek burada temsilcilerini gördüğümüz birçok sivil toplum örgütüyle birlikte, Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı da, önemli bir gayret içerisindedir. Bildiğiniz gibi, bütün illerimizde, ilçelerimizde, insan hakları kurulları vardır. Bu kurulların üyeleri, sivil toplum örgütleridir. O bölgenin yöneticileriyle birlikte, sürekli, düzenli olarak bir araya gelip, insan hakları ihlalleri yakînen takip edilmektedir, olayların üzerine gidilmektedir ve bunlar engellenmektedir, bir daha yapılmasına müsaade edilmemektedir. Ayrıca, yine bunları önlemek için, önemli eğitim seminerleri yapılmaktadır; hâkimler, savcılar, jandarma, polis, bu yönde eğitime tabi tutulmaktadır. Çünkü, önemli olan şey, yasalar değil, zihniyettir. Biraz önce, Başkan misaller verdi, güzel sözler söyledi. Kanunlar iyi olabilir; ama, toplum bilinçlenmediyse, yöneticiler bilinçlenmediyse, kamu yönetimi o bilince ulaşmadıysa, eğer, ortak bir zihniyet ortaya çıkmadıysa, o zaman bu ihlaller alışkanlık haline gelir, gelenek halinde kalır ve bunlar devamlı yapılır ve yapılmaya devam eder.

Halbuki, insan hakları insan olmanın vafıdır, hayatın, yaşamanın gereğidir. Herkes güven içerisinde olmalıdır. Korkudan uzak olmalıdır, endişeden uzak olmalıdır, düşündüğünü, inandığını rahatlıkla ifade edebilmelidir. İnandığını rahatlıkla yaşayabilmelidir, başkalarını rahatsız etmemelidir. Bu yönde, ifade özgürlüğü, inanç özgürlüğü, işkenceden tamamen arınmak, terörden tamamen arınmak bizim hedeflerimizdir. Bununla ilgili yasal düzenlemelerin hepsi, kararlı bir şekilde gerçekleştirilmeye devam edilecektir.

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Komisyon : İnsan Hak.

Giriş : 10.00

Tarih : 10.12.2003

Grup : Filiz

Sayfa : 5

Değerli arkadaşlar, bu bağlamda, Türkiye'nin Avrupa Birliği yolu ile insan hakları yönünde yapılan düzenlemeler aynı paralellikte gitmektedir; çünkü, bugün, Avrupa Birliği çağdaş ülkelerin sembolü haline gelmiştir, çağdaş demokrasinin sembolü haline gelmiştir. Dolayısıyla, Türkiye, bu yolda da kararlı bir şekilde ilerlemeye devam etmektedir ve çok kritik bir döneme de gelmiştir. Bildiğiniz gibi, geçen sene, Kopenhag zirvesinde Türkiye'yle müzakerelerin başlaması için bir karar alınmıştı. Bu karar, 2004 yılının sonunda vakit geçirmeden müzakerelere başlama kararıdır; ama, hiçbir ülke, müzakerelere otomatik bir şekilde başlamamıştır. Dolayısıyla, bu, Türkiye için de geçerli değildir. Geçerli olabilmesi için, siyasî kriterlerin yerine getirilmesi gerekmektedir. Siyasî kriterlerin çok büyük bir kısmı da, insan hakları standartlarıyla ilgilidir. İşte, bu uğurda, yine, Türkiye, önemli şeyler yapmıştır. Bizden önceki hükümetler de önemli katkılar yapmıştır, önemli kanunlar çıkarmıştır, Anayasa değişiklikleri yapmıştır; fakat, bizim hükümetimizde, bu bir yıl içerisinde, gerçekten, Türkiye'deki hükümeti reformist hükümet niteliği haline getiren çok köklü değişiklikler yapmıştır. Bunlar, Anayasa değişiklikleri ve kanun değişiklikleridir.

Bütün Avrupa'da ve diğer ülkelerde katıldığım toplantılarda gururla ifade ettiğim bir şey vardır. Bu da; bu değişiklikler, demokratikleşme yönünde, insan hakları yönünde yapılan değişikliklerin hepsi iktidar ve muhalefet, Meclis içi muhalefet, Meclis dışı muhalefet, hep beraber elbirliği içerisinde yapılmaktadır demektedirim. Bu da, muhakkak ki, hükümetimize, ülkemize büyük bir güç vermektedir. O açıdan bunları sürdürmekteki kararlılığımızı teyit ederken, emin bir şekilde teyit etmekteyim.

Değerli arkadaşlar, bu kanunlar çıkar; ama, bu kanunlar uygulanmazsa, o zaman, bir şey ifade etmez. Bu kanunların uygulanmasıyla ilgili yönetmeliklerin çıkarılması, uygulayacak olan kamu yöneticilerinin gönüllü olarak bunları uygulaması da çok önemlidir tabii; bu yönde de önemli gelişmeler olmuştur. Hatta, Avrupa Birliğinin 2003 yılı İlerleme Raporu Kasım ayında yayımlandıktan bugüne kadar da, yani, bir ay içerisinde de önemli değişiklikler vardır uygulamaya ilgili. Bunların bir kısmı, hâlâ kamuoyuna belki yansımamıştır; ama, bunlarla ilgili de, size, kısaca özet sunmak isterim. İlerleme Raporunda da belirtildiği gibi, kanunlar çıkmış; ama, uygulamaya fırsat verecek yönetmeliklerden çok bahsedilmiştir. Bunlar, Millî Güvenlik Kurulunun, bildiğiniz gibi, yeni yapısıyla ilgili kanun çıkmıştı, bununla ilgili yönetmeliğin hazırlanması gerekiyordu, bu yönetmelik hazırlanmış ve kabul edilmiştir; ama, kanundaki gizlilik gereği bunu yayımlayamadık şimdiye kadar. Türkiye Büyük Millet Meclisi, bugün, Genel Kurulda bu gizlilik şartını kaldıracak ve ertesi günü de, bu yönetmelik yayımlanacak. Dolayısıyla, hiç kimse, kapıların arkasında gizli kapalı şeyler oluyor demeyecek. Aslında, bunlar gizlenirse, o zaman, abartılı konuşmalar yapılıyor, olmayan şeyler de oluyormuş gibi gösteriliyor. O bakımdan, şeffaflığa verdiğimiz önemin gereği olarak, bu yönetmelikler, bu gizlilikleri kaldırılmaktadır.

Yine, Türkiye'de konuşulan çeşitli diller, çeşitli şiveler vardır. Bunların öğretilmesiyle ilgili Millî Eğitim Bakanlığı yönetmeliği çıkarılmıştır ve bu Resmî Gazetede yayımlanmıştır ve bununla ilgili kurslar da başlamıştır aslında. Yani, dünden itibaren başlamıştır.

Yine, Türkiye'de konuşulan çeşitli diller ve şivelerle ilgili televizyon yayınları da yapılabilecektir. Bununla ilgili RTÜK de yönetmeliğini hazırlamıştır, Başbakanlığa göndermiştir. Başbakanlık değerlendirmektedir ve önümüzdeki birkaç gün içerisinde bu da yayımlanacaktır. Aslında, Türkiye'de, farklı dillerde, farklı lehçelerde kitaplar basılmaktadır, gazeteler çıkarılmaktadır, kasetler yayınlanmaktadır, radyo yayınları vardır ve özel televizyon yayını da mümkün hale gelecektir.

Yine, Türkiye'ye yönelik önemli eleştirilerden birisi, Türkiye'nin savunma harcamaları izlenmektedir ve bunlar açık, şeffaf, Meclis denetiminde değildir şeklinde eleştiriler vardır. Bununla ilgili eleştirilere de bu hafta içerisinde son verilmektedir. Yeni, kamu maliyesiyle ilgili reform yasası Türkiye Büyük Millet Meclisindedir, komisyonlardan geçmiştir, bütün savunma harcamaları genel

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Komisyon : İnsan Hak.

Giriş : 10.00

Tarih : 10.12.2003

Grup : Filiz

Sayfa : 6

bütçenin içerisine alınmaktadır. Dolayısıyla, Savunma Fonu dahil olmak üzere, bütün savunma harcamaları, askeri harcamalar Meclisin denetimi içerisinde olacaktır. Dolayısıyla, Türkiye, aynı çağdaş ülkelerdeki gibi, yapılan her harcama, kamu adına yapılan her harcama Meclis tarafından denetlenir hale gelecektir. Bunlar, şu bir ay içerisinde, İlerleme Raporu yayınlandıktan bu yana, bir ay içerisinde uygulamayla ilgili atılan adımlardır. Bunlar, cesaret vericidir. Kendimize güvenmekteyiz. Kendine güvenen toplumların hiçbir şeyden korkmaması gerekir. Şüphesiz ki, bu yolda, güvenlik tedbirleri, bunlar, zaafa uğratılmamalıdır; çünkü, güvenlik tedbirleri yeterince alınmazsa, o zaman insan haklarının en önemli şartlarından biri olan korku ve tedirginlikten uzak bir hayat süremezsiniz. Terör olaylarının devam etmesi en büyük insan hakları ihlallerindedir; ama, hükümetimiz, şu kararlılık içerisinde: İnsan hakları ihlallerinin gitmesi, terörün de sona ermesi için, onunla da mücadele için, demokratikleşme ve reform paketlerine devam edilecektir. Bireysel hak ve özgürlükler genişletilecektir. Bazı ülkelerin yaptığı yanlışla Türkiye düşmeyecektir. Bazı ülkeler ne yazık ki, terörü bahane ederek özgürlükleri kısıtlama yoluna gitmiştir. Türkiye bu hatayı yapmayacaktır, tam tersine, özgürlükleri genişleterek, kişisel, bireysel özgürlükleri genişleterek, reformları yaparak terörle mücadeleye devam edecektir. Bu, eminim ki, halkımızın da güvenini sağlama açısından çok önemlidir.

Şüphesiz ki, bir de bireysel insan hakları ihlalleri vardır, işkence gibi. Bu konuda, kesinlikle tolerans gösterilmeyecektir, sıfır tolerans gösterilecektir; bu konudaki kararlılığımız kesindir.

Değerli arkadaşlar, bunlar, tek başına hükümetin görevi de değildir. Şüphesiz ki, birinci sorumluluk ve mesuliyet hükümettedir, icranın başı olarak; ama, bunlar, topyekûn yapılacak işlerdir. Sivil toplum örgütleriyle, Meclisle, iktidar muhalefet, bütün siyasî partilerle, aydınlar, entelektüeller, basın dünyası, hep beraber, bu konuda el ele mücadele etmemiz gerekir. Türkiye'yi çağdaş ülkelerin seviyesine çıkarmamız gerekir. Bu, bizim halkımıza sorumluluğumuzdur aslında. Halkı bastırılmış, özgürlükleri sindirilmiş bir halkın temsilcileri olmakla hiçbirimiz onur duymayız. O bakımdan, halkımızın özgürlükleri sonuna kadar yaşaması, bizi ancak gururlandırır ve memnun eder. O bakımdan, hükümet, bu anlayış içerisinde ve bu anlayış çerçevesi içerisinde de, gerekli yasal değişiklikleri yapmaya devam edecektir. Ümit ediyorum ki, bu tip değişiklikler Türkiye Büyük Millet Meclisine geldiğinde, eskiden olduğu gibi, iktidar muhalefet hep beraber bunları destekleyecektir, uygulamasında da, hep beraber, hepimiz, aynı hassasiyeti göstereceğiz.

Bir kez daha, İnsan Hakları Komisyonunun bu yoldaki gayretlerini takdir ettiğimizi burada ifade etmek isterim. Gerek Bakanlık olarak gerek hükümet olarak, sizlerle sıkı bir işbirliği içerisinde olmaya her zaman açığız. Ancak beraber çalışırsak ülkemizi arzu ettiğimiz noktalara getirebiliriz. Ben, tekrar komisyonla beraber olduğum için duyduğum mutluluğu ifade etmek istiyorum. Bakanlık ve hükümet olarak sizin hizmetinizdeyiz. Bütün arkadaşlarımla işbirliğine açığız.

Tekrar çok teşekkür ederim, beni davet ettiğiniz için.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederiz Sayın Bakan.

Bizde, sizlerle birlikte çalışmaktan onur duyuyoruz. Zaten de, Bakanlıktaki arkadaşlarımızla birçok hizmeti birlikte yapıyoruz, işbirliği içerisindeyiz ve uyumlu çalışıyoruz, buna da devam edeceğiz.

Arkadaşlar, çok teşekkür ediyoruz, bizim toplantımız devam edecek; o yüzden, basın mensubu arkadaşları dışarıya alacağız.

Sayın Bakanım, değerli arkadaşlarımla; tekrar hepinize teşekkür ediyorum; gerçekten, bugünün mana ve önemine uygun bir şekilde bir toplantı tertip etmiş bulunuyoruz, katılımcı bütün arkadaşlarımıza ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Burada, çok değerli sivil toplum örgütlerimizin temsilcileri, başkanları var Sayın Bakanım, onların da mutlaka diyecekleri var; ama, onlardan evvel ben birkaç şey söylemek istiyorum.

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Komisyon : İnsan Hak.

Giriş : 10.00

Tarih : 10.12.2003

Grup : Filiz

Sayfa : 7

Biz sivil toplum örgütlerini çok önemsiyoruz, sizin de önemseyeceğinizi biliyoruz. Tabii, biz zaman zaman bir araya geliyoruz; ama, arkadaşlarımızla görüşmelerimizde, hükümet yetkilileri arkadaşlarımızla, hükümetimizle daha fazla diyalog kuramadıklarını ifade ediyorlar. Bunu, biz de, şahsen bir eksiklik olarak görüyoruz. Bunun da daha iyi bir şekilde sağlanması gerektiğine, şahsen, biz de inanıyoruz; çünkü, sivil toplum örgütleri günümüzde ve her geçen günde artmaktadır. Hatta, 1999 yılında Almanya'daki bir toplantıya katılmışım, sivil toplum örgütlerinin geleceği konulu bir sempozyumdu, orada, işte, önümüzdeki yüzyılların artık sivil toplum örgütlerinin yüzyılı olacağı ve yönetimin de onlar tarafından yapılacağı dahi söylenebilmişti; yani, bu kadar önem arz ediyor ve gerçekten de, bizde buna inanıyoruz. Bunu bir eksiklik olarak görüyoruz ve zatiâlinize, biz, bunu onlar adına ve kendi adımıza iletiyorum.

Bir de, tabii, birtakım yasalarımız çıkıyor, gerçekten ifade ettiğiniz gibi, bizlerin de hepimizin katkısı var, çok önemli yasalar çıktı; fakat, uygulamalarda çok büyük eksiklikler olduğunu, bunların uygulanmadığını gördük ve özellikle bu yasaların yönetmeliklere bağlı tutulması ve yönetmeliklerin de, tabii, geç çıkması ve bir takım verilenlerin de geri alınması şekliyle, bunlarda birtakım eksikler görüyoruz, bunları da aşmamız gerektiğine inanıyoruz. Yoksa, yasa ayrı, yönetmelik ayrı oluyor. Uzun sürüyor yönetmelik, verilen alınıyor. Bu konuda, bilmiyorum, sizler ne düşünüyorsunuz; ama, yönetmeliğe bağlamamak gerektiğini düşünüyorum ben. Yani, yasalar hazırlanırken, özgürlükler tam tespit edilsin, verilsin; ama, yönetmelikler, iş yönetmeliklere kalınca, birçok müdahalelerle bu iş sulandırılıyor diye düşünüyorum.

Son insan hakları izleme kurullarında yapılan değişiklikleri gayet olumlu görüyoruz; çünkü, orada sivil toplum örgütleri azınlıktaydı veya esas icraatları görüşülecek veya insan hakları ihlalleriyle ilgili davranışları sorgulanacak olanlar da o kurullarda olduğu için pek işlevsiz kalıyordu; ama, son yapılan değişiklik olumludur, bunu da takdirle karşılıyoruz ve böyle bir değişiklik yapıldığı için sizlere teşekkür ediyoruz.

Tabii, birtakım sıkıntılar var, bizim kendi komisyonumuzun da birtakım sıkıntıları var. Biz, kanunla kurulan komisyonuz; ancak, kanunlar yapılırken bize hiç sorulmuyor ve bize havale de yapılmıyor; yani, biz hiç bu konularda yokuz. Uluslararası birtakım temaslarda bize hep bunu soruyorlar: Kanunların, yasaların yapılmasındaki sizin fonksiyonunuz nedir? Tabii, biz, buna, olumlu bir cevap veremiyoruz maalesef; çünkü, hiçbir katkımız yok, hiçbir şekilde, hiç kimse, bize, bu konuda tek kelime söylememiştir, görüşümüzü dahi almamıştır ve Meclise geldiğinde de biz bu konularda katkıda da, maalesef, bulunamıyoruz. Sayın Meclis Başkanımıza da bu konuyu intikal ettirdik, bugünkü görüşmemizde de tekrar intikal ettireceğiz, bu konuda da sizden yardım talep ediyoruz. Bu ifade ettiğiniz yönetmeliklerin de bir an evvel çıkması gerektiğine, şahsen, inanıyoruz.

Arkadaşlarımızın da mutlaka söyleyecekleri şeyler var, onları dinlersek, daha iyi olur diye düşünüyoruz.

Gerek komisyon üyesi arkadaşlarımızdan gerekse sivil toplum örgütünün değerli başkan ve yönetici arkadaşların görüşlerini alırız.

Söz almak isteyen var mı?

Buyurun Hüsni Bey.

HÜSNÜ ÖNDÜL (İnsan Hakları Derneği Genel Başkanı) – Tabii, İnsan Hakları Günümüzü kutlamak isterim, hepimizin, bütün insanlığın, bütün yurttaşlarımızın.

Biz, 1986 yılında kurulduk. Bu açıdan Türkiye'nin en eski insan hakları örgütüyüz. Sayısal açıdan ve yaygınlık açısından da 34 şubemiz, 14 000 üyemiz var, bu açıdan da, en büyük örgütüz. Hem kuramsal çalışmalar yapan hem de sokakta olan ve ihlale uğrayanlarla yüz yüze görüşen, ihlalleri takip eden, bunları, belirli periyotlarla kamuoyunun bilgisine sunan bir örgütüz.

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Komisyon : İnsan Hak.

Giriş : 10.00

Tarih : 10.12.2003

Grup : Filiz

Sayfa : 8

1999 yılında Türkiye Helsinki Zirvesinde aday ülke ilan edildikten sonra, biz, altı aylık, dokuz aylık, yıllık raporlarımızı karşılaştırmalı olarak hazırladık. Dolayısıyla, aday ülke olmanın insan haklarına ne yönde etki yaptığını da, tablolarla kamuoyunun bilgisine sunduk ve hazırladığımız raporları 28 devlet kuruluşuna, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, Genel Kurmay Başkanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü dahil gönderiyoruz, bakanlıklar, başbakanlık dahil gönderiyoruz. Yani, açık mücadele veren, gördüğünü söyleyen, hükümetlerin politik rengine göre tutum almayan bir örgütüz biz. Dolayısıyla, sağcı ya da solcu ya da hükümetler kendilerine ne olarak, politik renklerini nasıl değerlendirirse değerlendirsin, eylem ve işlemlerine bakıyoruz; bu açıdan da objektif olmaya çalışıyoruz. Bu 17 yıl boyunca devletle bağlantılı paramiliter gruplar tarafından 14 yönetici ve üyemiz öldürüldü, genel başkanımız aynı biçimde öldürülmek istendi, benden önceki Genel Başkan Akın Birdal. Son üç buçuk yılda ise, üzerimizdeki baskılar, yargı baskısına dönüştü. İlk 14 yılda haklarımızda toplam 300 dava açılmışken, son üç buçuk yılda 500'ün üzerinde dava açıldı. Son iki buçuk yılda, Bingöl Şube Başkanımız hakkında, 60'ın üzerinde soruşturma ve dava açıldı. Sekiz ay önce açtığımız Hakkâri Şube Başkanımız hakkında da 8 ayrı dava açıldı. Yani, şubeyi açtığımız anda yargı baskısı başlıyor ve insan hakları kavramı bazı güvenlikçi bakış açılarına sahip bürokratlar tarafından kriminal olay olarak görülüyor ve bir ilde, nüfusu 100 bin, 50 bin olan bir ilde, düşünün ki, İnsan Hakları Derneğinin Başkanı ayda iki defa polise, iki defa savcılığa, iki defa mahkemeye gidiyor. Ama, bizim başka işlevlerimiz de var; yani, çocuklarımızı, genel olarak toplumu, insan hakları konusunda bilgilendirmek, aydınlatmak... İnsan hakları kuruluşları suç kaynağı ise ve her gün sürekli olarak polisler tarafından izleniyor, denetleniyor, basılıyorsa, insan hakları konusunda vatandaş da yanlış bir algılamaya neden olacak.

Bu uygulamaların aykırılığıyla ilgili ben bir temellendirmede bulunacağım çok kısa, ardından da, yine, çok kısa bazı somut olumlu ve olumsuz konulara değinmek istiyorum.

Efendim, insan hakları savunucularının ve örgütlerinin rolü, ulusal üstü insan hakları belgelerinde vurgulanmıştır; yani, özel vurguya tabi tutulmuştur, gerek AGİT belgelerinde gerekse Birleşmiş Milletler Belgelerinde. Yani, biz, dernek yada vakıf formatında olabiliriz; ama, herhangi bir dernek herhangi bir vakıf değiliz. Dolayısıyla, buna özen göstermek gerekir. Sayın Bakanımın da ifade ettiği gibi, insan hakları evrenselse; yani, hiçbir ülkenin iç sorunu değilse, ortak gözetimi, denetimi, izlenmeyi gerektiriyorsa, o zaman bu alanda çalışan insanlara ve örgütlere bakış açılarımızın da değişmesi gerekir. O nedenle, AGİT İnsanı Boyut Moskova Toplantısında ve Moskova Belgesinde 1991'de 41 inci maddede Birleşmiş Milletler Dünya İnsan Hakları Konferansı Viyana Belgesinde, 36 ncı ve 37 nci maddesinde ve nihayet 9 Aralık 1999 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda kabul edilen insan hakları savunucularının korunması bildirgesinde, bizim rolümüz, bizim gibi dünyadaki insan hakları savunucularının ve örgütlerinin rolü ve öneminin altı çizilmiştir, özel düzenlemelere tabi tutulmuştur. Bununla, hükümetler, bu belgelerde insan hakları örgütlerini tanıyacıklarını, onlarla görüş alışverişinde bulunacaklarını, onların faaliyetlerini kolaylaştıracaklarını taahhüt etmişlerdir.

Şimdi, buna ilişkin bizim durumumuz, yani, uygulamada karşılaştığımız birbiriyle çelişen bir durumdur. 1990'dan itibaren Mecliste İnsan Hakları Komisyonu Başkanlığı kuruldu ve 1992'den itibaren de İnsan Haklarından Sorumlu Devlet Bakanlıkları oluşturuldu. Biz, bu yıllar boyunca, yani, 13 yıl boyunca bu kurumların başkanlarıyla ilişkiler, görüş alışverişi anlamında ilişkiler her zaman olumlu oldu. Mehmet Beyle özel tanışıklığımız nedeniyle ve içinden geçtiğimiz süreç nedeniyle bu ilişkiler daha yoğunlaşmıştır ve memnuniyet vericidir; ama, bu diyalog, yani, Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları Başkanlığı ile insan hakları örgütlerinin, özel olarak da İnsan Hakları Derneğinin geliştirdiği diyalog veya bakanlarla geliştirilen diyalog, kamu bürokrasisine, taşraya, merkezî idarenin taşradaki temsilcilerine yansımada ve özellikle, valiler, kaymakamlar,

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Komisyon : İnsan Hak.

Giriş : 10.00

Tarih : 10.12.2003

Grup : Filiz

Sayfa : 9

emniyet müdürleri ve jandarma yetkilileri bizim faaliyetlerimizi engellemeye çalıştılar. Bu çalışmalar sırasında bulduğumuz çözüm şu oldu: Biz, hak ihlalleri olduğu zaman heyetler oluşturuyoruz ve oraya, olayın cereyan ettiği yere, işte, beş, yedi kişilik heyetlerimiz gidiyor. Engellenmesinler diye, ya Meclis İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Başkanlığına veya İnsan Hakları Başkanlığına veya İnsan Haklarından Sorumlu Devlet Bakanlığına, merkezden, biz, faks çekiyoruz, yani, durumu bildiriyoruz. İnsan Hakları Derneği heyet oluşturmuştur, işte, şuraya gideceklerdir, rapor hazırlayıp, kamuoyuna açıklayacaklardır. Bunun faydaları da görülmedi değil. Yani, bu tür katkılar da sağlanmıştır. Dolayısıyla, insan hakları savunucuları üzerindeki baskıları kaldırmak lazım. Biz devlet kuruluşu değiliz, majestelerinin de insan hakları örgütü değiliz; yani, devletin insan hakları örgütü değiliz, bir siyasî iktidara bağlı ve o ne derse öyle davranan bir örgüt değiliz. Hükümet dışı bir kuruluşuz. Sizlerin işyerlerinizdeki, evlerinizdeki özel evraklarınıza, eşyalarınıza, okuduğunuz kitaplara nasıl el konulamazsa kamu otoriteleri tarafından, İnsan Hakları Derneğine ait arşive el konulamaz. Halbuki, tıpkı bir kamu kurumu gibi, bizim bütün arşivimiz devletin elinde; yani, gizlenecek bir şey yok da, hakkı yok, yetkisi yok. Benim geleceğe dair tasavvurlarımıza el koyuyor. Yani polis benim, belki de hiçbir zaman İnsan Hakları Derneği Yönetim Kurulunun kabul etmeyeceği düşüncelerime de el koymuş vaziyette; yani karar haline gelmemiş, taslak biçiminde, aynı anda üç, dört konuyla ilgili ben yazılar yazıyorum veya benim gibi başka arkadaşlarımız, bunlara da el konmuş vaziyette. Dolayısıyla bizim 17 yıllık arşivimiz devletin elinde, o zaman resmî örgüt, resmî kurum dışında çalışan örgüt ayrımı ortadan kalkıyor, yani benim evrakımı devletleştiriyor devlet, bu kabul edilemez bir uygulamadır.

Artı, insan hakları örgütleri, çok açık konuşuyoruz burada, yani biz, bütün devletlerin başkanlarıyla, dışişleri bakanlarıyla, insan haklarından sorumlu bakanlarıyla, milletvekilleriyle, gazetecilerle, basınla herkesle görüşüyoruz, herkesle de görüşeceğiz, bundan sonra da görüşeceğiz. Biz jurnalcilik yapmıyoruz, en az bu ülkeyi yönetenler kadar yurtseveriz, yani böyle tartışmaları yaşamamız ve bu tür suçlamalar, baskılar altında bırakılmamız kabul edilemez uygulamalardır. Türkiye İnsan Hakları Vakfı Yönetim Kurulunun görevden alınması hangi gerekçeyle isteniyor? Arkadaşlarımız yargılanıyorlar. Avrupa Konseyi, Avrupa Parlamentosu, Birleşmiş Milletler Temsilcilerine rapor sundular diye, Tabii rapor sunacağız; yani görevimiz bu bizim. Dolayısıyla sorunlarımızın, yani ihlalleri gizlememek tutumumuz var, ihlalleri öncelikle kendi kamuoyumuza duyurma politikamız var, öyle bir yol izliyoruz; ama bunun önlenmesi için de bizler öneriler geliştiriyoruz. Bu önerilerimizi çeşitli biçimlerde, çeşitli yollarla, yöntemlerle iletiyoruz, kamu otoritelerine iletiyoruz. Şimdi, çok olumlu şeyler var, bunlardan bahsetmem lazım ve bugün olan bir olumluluktan söz etmem lazım, sevindirici bir şeyden söz etmem lazım.

Efendim, 58 ve 59 uncu hükümet döneminde yasama faaliyeti alanında çok önemli değişiklikler yapıldı, bunlardan bazıları da uygulandı, bazıları hiç uygulanmıyor, bazı alanlarda ise istikrarsız uygulamalar var, yani sınıflandırmayı böyle yapmamız gerekiyor. Dernekler Yasasının 6 ncı maddesinde, dernekler Türkiye Cumhuriyeti resmî organlarıyla yazışmalarında Türkçe kullanır diye bir hüküm var. Yani bu şekilde değiştirildi ve 6 ncı maddede dil kullanımla ilgili yasak yürürlükten kaldırıldı, bu çok önemli, pozitif bir düzenlemeydi.

1 Eylül Dünya Barış Gününde, İnsan Hakları Derneği bu hakkı kullandı yani bir örnek teşkil etmek üzere, bugün de bahsedeceğim birazdan çok önemli bir gelişme oldu. Atatürk'ün "yurtta sulh cihanda sulh" sözü Diyarbakır Şubemiz tarafından bilbordlara Kürtçe yazıldı ve asıldı. Ben, Türk kökenliyim, Kürtçe bilmem, Türkçe Dünya Barış Gününde yazılı açıklamayı okudum, bölge temsilcimiz de Kürtçe okudu, bu Türkiye'de şimdiye kadar ilk kez olan bir şey ve Diyarbakır emniyeti ve Diyarbakır Valiliği hakkımızı kullanmamıza saygı gösterdi son derece doğal, hiçbir problem yaşanmadı. Bugün itibariyle Türkiye'nin 33 ilinde "Barış Kazanacak" adlı Türkçe, Kürtçe afişimiz

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Komisyon : İnsan Hak.

Giriş : 10.00

Tarih : 10.12.2003

Grup : Filiz

Sayfa : 10

var, herkes eşit, herkes farklı Türkçe, Kürtçe bilbordumuz var. İki yerde problem yaşandı, Sayın İnsan Hakları Başkanıyla görüşmemiz ve Sayın İçişleri Bakanlığında Dernek Daire Başkanı Şentürk Beyle görüşmemiz sonucunda problem aşıldı. Yani yurttaşlar ve yurttaşların oluşturduğu bir insan hakları örgütü olarak biz yasaları kendi alanımızla ilgili uygulaması konusunda hem uyarıcı, hem de yani böyle bir hak var ve kullanılıyor, kıyamet de kopmuyorun örneğini verdik. Bu çok önemlidir, kültürel haklar açısından ve uygulama açısından çok önemlidir Sayın Bakanım, o bakımdan bu sevindirici gelişmeyi de bildirmek isterim.

Biz şöyle tablolattık, bir on gün kadar önce 1999 – 2003 yılları arasında yani beş yıllık bir dönemde Ocak Eylül dönemlerinde ilk dokuz aylarda ne gibi gelişmeler olmuş, bu tabloyu kamuoyuna açıkladık on gün kadar önce. Burada olumlu gelişmeler de var, hiçbir gelişmenin yaşanmadığı fakat biçimsel, yöntemlerde bazı gelişmelerin yaşandığı durumlar da var, hak kategorilerine göre değişiyor. Mesela, faili meçhul siyasal cinayetlerde büyük bir azalma var, toplam 46 2003 yılında, yargısız infazlarda azalma var, kapatılan kitle örgütü diye bir bölümümüz var, polis veya jandarma bir derneğe veya bir sendikaya veya bir kültür merkezine geçmiş yıllarda çok sık baskın yapıyordu, bu yıl 25 baskın olmuş, geçen sene 82 bu rakam; yani önemli bir gelişme var. Kapatılan kitle örgütleri alanında da böyle. Fakat toplatılan yayımlarla ilgili hemen hemen hiçbir gelişme yok yani geçen sene 104 yayın toplatılmış, bu sene 102 önemli bir gelişme yok. İstenen hapis cezaları konusunda; yani düşüncelerini açıkladığı için insanlar hakkında cumhuriyet savcılarının yürüttüğü soruşturmalar sonucunda açılan davalara baktığımızda, geçen seneye göre yarı yarıya azalma olmakla birlikte, yani 2002’ye göre yarı yarıya azalma olmakla birlikte 2002 rakamını vereyim 2 432 kişi hakkında dava açılmış, düşüncesini açıkladığı için, bu yılın ilk dokuz ayında ise 1 292 kişi ama bunların tekil olaylar haline gelmesi lazım. Hâlâ insanlar yargı baskısını, düşüncelerini açıkladığı için yargı baskısını hissediyorlar ve ne yazık ki, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi standartlarına uygun tutum alamamış durumda Türkiye yargısı.

İşkence konusunda sıfır toleranstan bahsettiniz Sayın Bakan, bu yılın ilk dokuz ayında 770 işkence vakası saptadık biz İnsan Hakları Derneği. Bu rakam geçen yıl 456 imiş. Sayısal açıdan artış var, ama yöntemlerde ciddi değişiklikler var, gözaltı sürelerinin dört güne inmesiyle birlikte gözaltında yalnızca görüşme değil, avukatın müvekkiliyle görüşmesi değil, savunması alınırken avukatın hangi davalarda olursa olsun, yani adli, siyasî ayrımı yapmaksızın bulunması olanağının doğmasından sonra polis iz bırakıcı işkence yöntemlerine başvurmaktan çekiniyor, o nedenle de son dokuz ayın incelenmesinde şu olguyu tespit ettik, eskiden çok sık bir biçimde elektrik işkencesi yapılıyordu insanlara, Filistin askısına alıyorlardı insanlar arkadan bağlanarak böyle yüksek bir yerden sarkıtılıyorlardı, bu yöntemler tekil olay haline gelmiş, çok yaygın bir biçimde göz bağlama, tokat, hakaret, küfür, aç bırakma, çıplak soymaya dönüşmüş, yani işkence yöntemlerindeki vücutta iz bırakan ağır hasar yaratan elektrik ve askı yöntemlerinin terk edildiğini görüyoruz fakat bir kaygımı burada ifade ederek bir gözlemimizi ve saptamamızı ifade ederek ben konuşmama son vermek istiyorum.

Bu 770 işkence vakasının 200’e yakını gözaltı merkezleri dışında meydana gelen işkence vakalarıdır. Bunlara sizler de televizyonlarda rastlıyorsunuz büyük kentlerde bakıyorsunuz gece sokak ortasında bazı polisler tarafından vatandaşlarımız işkenceye maruz bırakılıyorlar veya gündüz İstiklal Caddesinde bir dükkana sokulup ağzı burnu dağıtılmış vaziyette bırakılıyorlar veya bu gözaltı merkezleri dışındaki işkence yöntemleri, arabaya alıyorlar, özellikle üniversite gençlerini boş arazilere götürüyorlar, arabanın içinde ve boş arazide tehdit, silah dayama yöntemlerine başvuruyorlar, bu 770 sayısının 200’e yakını resmî gözaltı merkezleri dışında cereyan eden işkence vakalarıdır. Dolayısıyla, insan hakları örgütlerinin ve danışma kurulunun hazırladığı işkencenin önlenmesi konusundaki önerilere sahip çıkmak ve bu doğrultuda kararlı uygulamalara gitmek gerekir diye düşünüyoruz.

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Komisyon : İnsan Hak.

Giriş : 10.00

Tarih : 10.12.2003

Grup : Filiz

Sayfa : 11

Biz, sonuç olarak ülkemizin parlak geleceğine güveniyoruz, halkımızın daha özgür olması için, haklara ve özgürlüklere sahip insanlar, yurttaşlar olarak yaşaması için, insan onuruna uygun koşullarda yaşaması için ve dünyanın bugün itibariyle en ileri ülkesi neresi Almanya mı, Fransa mı, orada mı haklar ve özgürlükler var, biz daha fazlasını istiyoruz. Dolayısıyla bunun için çaba gösteriyoruz ve gönüllü olarak çaba gösteriyoruz, mütevazı katkılarda bulunmaya çalışıyoruz, o nedenle ben hem herkesin bilgisine karşılaştığımız baskıları sundum, bu baskılar bizi yıldırmaz, yani kabul etmek lazım 17,5 yıl boyunca her tür baskıyla karşılaşmış bir örgütün ve o örgüt içindeki insan hakları savunucularının öyle geri adım atması falan söz konusu olamaz. Yani böyle bir şey yok. Onun için de bu tür baskılara gerek yok. Açık faaliyette bulunuyoruz, herkese söylüyoruz, herkesin huzurunda söylüyoruz, şikâyet ve taleplerimizi işimiz bu, bize baskı yapılırsa vatandaş nasıl talepte bulunacak, düşüncesini nasıl ifade edecek, insan hakları örgütlerini bile susturuyorlar derlerse? Onun için bizim de susmamamız lazım, vatandaşımızın hak arama bilincini geliştirmemiz lazım, bugün Türkiye'nin çeşitli kentlerinde insan hakları örgütleri bir hafta sürecek etkinlikler yapıyor, bu çalışmalar sonucunda vatandaşımızın haklarının ve özgürlüklerinin genişleyeceğini umuyoruz.

Teşekkür ederim Sayın Başkan, Sayın Bakan.

BAŞKAN – Söz almak isteyen başka arkadaşımız var mı; buyurun

İNSAN HAKLARI VAKFI BAŞKANI YAVUZ ANIN– Sayın Bakan, Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Değerli Başkanı ve üyeleri, değerli arkadaşlar; bugün bir bayram niteliğinde bir gün, bir bayramlaşma gibi bu, böyle bir organizasyonda bize yer verdiğiniz için ve davet ettiğiniz için sizlere teşekkür ediyorum ve burada bulunmaktan da son derece mutluyum, çok rahatım ve Hüsnü arkadaşımın çok kapsamlı şekilde sunduğu manzaraya değinmeyeceğim tekrar olmasın diye zaman da geçiyor; ama müsaade ederseniz bu bayramlaşma anında bile söyleyebileceğimiz bazı şeyler var diye düşünüyorum. Birkaç noktayı öne çıkarmak istiyorum. Biz, hep başkası için uğraş veren bir konumdayız. Ama ve hep söylemimiz başkasına dair söylem oldu, onun üzerine de başımıza gelmedik işler kalmadı. Bütün dünya çapında zaten insan hakları uğraşı hep muhaliflerin bazen şiddete varan eylemleriyle özdeşleştirilirler, onların yandaşı gibi nitelenirler, bu Türkiye'ye özgü bir şey değil. İşte bu nedir, terörizmdir, bölücülüktür, fundamentalizmdir vesaire, pek çok kılıfı vardır bunun; bunlara alıştık; ama bunun sorumlusu kimdir diye araştırıyoruz hep ve hep hükümetler dahil kendi dışında arıyor bunu, ne demek istiyorum, Türkiye İnsan Hakları Vakfı ortamında yaşadığımız bir sıkıntıyı hükümetin 2003 yılı icraatı çerçevesinde sunmak istiyorum. Yani başka yerde aramayalım bu sıkıntıları ya da kendi içimizde de arayalım. Bir tanesine değindi Sayın Öndül, Türkiye İnsan Hakları Vakfı Yönetim Kurulu görevden alınmak üzere şu anda yargıda. Gerekçesi de uluslararası ilişkiler ve izin alma zorunluluğu. Böyle bir soruşturmaya neden olarak da mevcut hukuksal düzenleme ileri sürülüyor, doğru olabilir; yani bugünkü hukuksal düzenleme bizim görevden alınmamızı öngörebilir ama soruyorum; yani böyle bir soruşturmaya izin veren Vakıflar Genel Müdürlüğü hangi iradeyle davranmışta böyle bir izni vermiş, burada bir yanlışlık var. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün geriye bakıp bu, çok özür dileyerek söyleyeceğim, saçma sapan gerekçeyi bir hukuk kuralı gibi ortada tutan düzenlemeye yöneleceğine, eskiyi devam ettirmiş. Bu bir. Yani hükümete bağlı bir birimdir her şeye rağmen, bir istişare mekanizmasının bu konuda Genel Müdürlüğe yürütme arasında mutlaka olması gerekir diye düşünüyorum. Yargı bağımsızdır diye yanıtlar veriyoruz, Sayın İnsan Hakları Başkanımız bu davayla ilgili bir soruya böyle yanıt vermiş, Türkiye'de mahkemeler bağımsızdır, doğru, kimse zaten mahkemelere müdahale edin demiyor. Önerim şu, vakıflar hukuku sadece azınlıkların mülkiyet hakkıyla sınırlı bir hukuk değil. Vakıflar hukukunda antidemokratik hükümler var, vakıflar tüzüğü değişmek durumunda; yani bunu söylemek istiyorum.

Sağlık Bakanlığı, Türkiye İnsan Hakları Vakfı gönüllülerinin, hekim bunlar, biliyorsunuz biz her şeyin bedelini ödeyerek yapamıyoruz, tabii gönüllülerimiz var, gönüllü katkılar var tedavi, işkence

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Komisyon : İnsan Hak.

Giriş : 10.00

Tarih : 10.12.2003

Grup : Filiz

Sayfa : 12

mağdurlarının tedavisinde, muayenehaneleri teftiş edildi yeni daha, geçen ay, çok sıkı bir teftiştten geçiyor. Bu hükümet dönemi tabîf yani.

Diyarbakır Temsilcimiz, Avukatlık görevini yaptığı için Sezgin Tanrıku ve üç arkadaş, jandarma komutanının şikâyeti üzerine hakkında soruşturma açılıyor, avukat olduğu için de Adalet Bakanlığı yine pek hukuksal olmayan aslında bir gerekçeye dayalı olarak izin veriyor. Şimdi, bu izinde siyasî bir boyut vardır, yani öyle çok mekanik işleyen bir mesele değildir bu. Özen gösterilmiyor ve izinler veriliyor. Kimdir bu, bu bir insan hakları savunucusudur özet olarak ve baskılanıyor, yargı baskısı dediğimiz şey bu hükümet döneminde hükümetin kendi organları içinden çıkıyor. İzmir Valisi, İstanbul Protokolü diye bilinen, işkencenin etkin soruşturulmasını Birleşmiş Milletler kuralı olarak düzenleyen kitapçığın eğitimiyle ilgili çok güzel bir karar alıyor ve eğitim programı başlatıyor, il kurulu çerçevesinde, hani il ve ilçe kurulları neden etkili değil, neden çalışmıyor gibi ona bir örnek bu, çok kısa bir süre sonra bu eğitim programına katılan bütün hekimler hakkında yine valilik, yani kendi hakkında soruşturma başlatıyor, çok ilginç yani. Vali de hükümetin bir temsilcisidir; yani bunu şey yapamayız, başka yerde arayamayız, bürokrasi engel oluşturuyor diyemeyiz burada.

Daha dün bir yazı aldık, Adana temsilciliğinizi kapatınız diye. Vakıflar Genel Müdürlüğü bu konuda yapılan, on yıla yakın tartışmaların hepsini bir kenara itmiş, yeniden bir temcit pilavı gibi önümüze temsilcilikleri kapatın, belli gerekçelerle. Şimdi, bunlar da bizi aslında yapmak istediğimiz işlerden alıkoyan son derece önemli sıkıntıları oluşturuyor. Sayın Elkatmış ile çok konuştuk, bir konu var, bizimle çalıştıkları için, aynı zamanda kamuda çalışan hekim arkadaşlarımızı sürdürler bir türlü yerine iade edemedik, yani bu hükümet döneminde de edemedik, ailesinden ayrılmış, çocuklarından ayrılmış, görev yeri değiştirilmiş besbelli bir baskı, bunu söyledik, üç kişi vardı, bir tek Adana'daki döndü, Diyarbakır'daki arkadaşlarımız dönemediler yargıdan aldılar kararı, bir tanesi yürütmeyi durdurma kararı aldı. Sayın Valiyle görüştük Diyarbakır'da, onu da olumlu bir şey anlatayım, yani bütün valiler aynı şekilde davranıyor demek istemiyorum, ona örnek olarak, Diyarbakır Valisinin bize tarzı, tavrı, biraz önceki örnekte de söylendiği gibi son derece olumlu olmuştur, kendisiyle Diyarbakır İli dahilindeki işkence vakalarına dair somut bilgileri aktarma sözü verdik, üzerine gidecek, ondan da o sözü aldık. Yani bir hükümetle kontak noktaları ve yürütmeyle ve idareyle oluşmuştur, bir örnek de danışma kurulumuzdur ve işkencenin önlenmesi için çok değerli bir rapor çıkmıştır. Onun için o raporun gereğinin yapılması hali sıfır tolerans dediğimiz alanda etkili önlemlerin alınmasına yol açacaktır, o rapora dikkat etmek lazım, aslında eleştirilebilir, eksikliği vardır, eklemeler de yapılabilir ama bir yön gösterici kılavuz olarak kullanılırsa çok değerli olur.

Ben iki noktaya daha değinip konuşmamı bitirmek istiyorum. Bir tanesi güne dair ve dünyaya dair. Birleşmiş Milletler ve Evrensel bildirge savaşların istisna haline getirilmesi için kurulmuş ve yazılmış şeylerdir. Çünkü İkinci Dünya Savaşı bir yıkım getiriyor; ama günümüzde savaş kural haline geldi. Terörle mücadele gerekçesi adı altında. Türkiye'mizin İstanbul'daki darbelere rağmen, Sayın Bakanın altını çizdiği gibi, bu sahte ve Başkanımızın emperyalist emellere hizmet eden stratejinin bir parçası haline gelmemesi için Türkiye'nin, biz insan hakları alanında gerekli uğraşı vermeye devam edeceğiz. Irak'ın işgalinde bütün kurallar ihlal edilmiştir. Avrupa Birliği de ihlal etmiştir; yani Avrupa Birliği üye ülkeleri bu işgalde ortaktır; ama Türkiye müdahale hazırlıkları sırasında eleştiriye uğramıştır yine Avrupa Birliği tarafından, İngiltere fiili işgal içindeyken, eğer Türk Silahlı Kuvvetleri giderse Avrupa Birliğine girmesi zor olacaktır gibi saçma sapan gerekçeleri ileri süren bir ülke. Onun için bitirirken şunu söylüyorum, bizim insan hakları perspektifimiz Avrupa Birliğiyle endeksli, onunla sınırlı bir perspektif değil. 16 devlet kurmuş, bir geleneği olan devletten söz ediyoruz. İnsan hakları konsepti ve anlayışının tarih içinden geldiğini söylüyoruz.

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Komisyon : İnsan Hak.

Giriş : 10.00

Tarih : 10.12.2003

Grup : Filiz

Sayfa : 13

Bitirirken diyorum ki, hükümetimizin de lütfen, radikal büyük dönüşümler yapılmıştır diye Avrupa Birliği raporlarında da var, biraz önce dile getirildi, biz o kanıda değiliz. Anayasa başta olmak üzere temel sorunların hâlâ aşılmadığı iddiasında bulunuyoruz. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 1982 Anayasasının bu haliyle varlığı Türkiye'nin önündeki en büyük engellerden bir tanesidir. Oradan başlayarak yeni baştan tekrar esastan bir gözden geçirmeye ihtiyaç olduğu kanısını burada dile getiriyoruz. Sorun sadece yasalarda işte biz gerekeni yaptık, şimdi sıra uygulamadadır, bu tam böyle değildir, bu görüşümü de belirterek, konuşmamı bitiriyorum, yüzde 10 barajı gibi, Anayasa dışında temsili demokrasinin önündeki en büyük engeli aşmadan da Türkiye'de demokratikleşmeden söz edilemez. Bugün oyların kaçta kaçının Parlamentoda temsil edildiğini ve AKP'nin yani sizin hükümetinizin hangi oy oranıyla Türkiye Büyük Millet Meclisinde hangi oranda temsiliyete hak kazandığını gördüğümüz zaman ve saf dışı kalan oylara baktığımız zaman, Türkiye'nin önünde Anayasa sorunu kadar ciddi bir temsiliyet sorunu olduğu konusunu da görmüş oluyoruz.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Buyurun.

MAZLUM DER GENEL BAŞKANI YILMAZ ENSAROĞLU – Sayın Bakan, Sayın Komisyon Başkanı ve milletvekilleri; ben tam da Yavuz Beyin bıraktığı noktadan devamla kısa birkaç şey söylemek ve daha çok Türkiye'deki cari ve siyasi ve hukuki sistemle ilgili birkaç değerlendirmede bulunmak istiyorum. Bir kere yavuz Beyin de dediği gibi, Türkiye'de insan haklarının güvence altına alındığı gerçekten hukuku üstün tutan bir devlete kavuşmak için yani öncelikle mevcut devlet aygıtının işlevleri ve sınırlarının iyi belirlenmesi, ideolojik tercihlerden arındırılmış ve insan haklarına saygılı değil, evrensel insan haklarına dayalı bir araçsal yapıya dönüştürülmesi lazım. Yani bu yapılmadığı sürece sürekli insan hakları, özgürlükler adına gündeme getirilen her talep kimileri tarafından bir rejim sorunu gibi algılanmaktadır. Bu sürüp gitmektedir. Dolayısıyla ben de 1982 Anayasasının ve onun, yani devletin temel nitelikleri bağlamında saydığı demokrasi, laiklik, insan hakları, sosyal hukuk devleti gibi temel kavramlara ilişkin tanımlarından öncelikle Türkiye'nin kurtulması gerektiğini düşünüyorum.

Bunun pratik hayata yansımalarına baktığımız zaman, biz çok rahatlıkla yani başlıklar halinde geçmek istiyorum, halk iradesi Parlamento'ya tam yansımıyor, Parlamento, hükümeti denetleyemiyor, hükümetler bürokrasiyi arzu edilen düzeyde yönetemiyor. Bu şu andaki mevcut Parlamento'yla, mevcut hükümetle ilgili bir sorun değil, yani 70-80 yıldan beri devam edegelen bir problem, öte yandan sürekli bir çok da siyasiler tarafından gündeme getirilmese de bilinen bir asker sivil ikilemi, bir Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği gibi problemler var ve son paketlerde bununla ilgili birtakım düzenlemeler, işte yönetmelikle ilgili birtakım düzenlemeler yapıldıysa da doğrusu ben kişisel olarak henüz çok umutlanabilmiş değilim, umutlanamıyorum, özellikle son günlerde önceden, yani yasa ile MGK Genel Sekreterliğinden alınan kimi yetkilerin, görevlerin yönetmelikle tekrar Genel Sekreterliğe verileceği kaygısını taşıdığımızı belirtmek istiyorum.

Diğer yandan insan haklarını korumada en önemli mekanizma yargı; ama maalesef Türkiye'de yargı insan haklarını güvence altına almaktan çok, her geçen gün ihlallere daha çok aracılık eder hale gelmektedir. Yani bizim belki hukukçu, yani hukuk mesleği, hukuk tahsili görmüş insan hakları savunucularından özür dileyerek, onları tenzih ederek söylüyorum; ama canımıza okuyan, insan hakları ihlallerine şu anda önemli ölçüde aracılık eden de Türkiye'deki hukukçular yine. Dolayısıyla, yargının bağımsız olmadığını zaten en üst düzey yargı temsilcileri, yetkilileri de yıllarca söylüyorlar, ama yargının bağımsızlığı sorununu tartıştığımız veya bunun birazcık açılmasını istediğiniz anda herkesin gündeme getirdiği Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunda Adalet Bakanının ve Bakanlık Müsteşarının da üye olmasıdır. Oysa, yargının bağımsızlığını etkileyen,

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Komisyon : İnsan Hak.

Giriş : 10.00

Tarih : 10.12.2003

Grup : Filiz

Sayfa : 14

kısıtlayan temel sorun bu değil; yani yargı belirli manipilasyonlarla, medya aracılığıyla, brifinglerle, ne bileyim çeşitli odaklar tarafından da çok rahatlıkla kuşatma altına alınabilmektedir.

Mevcut siyasî irade işte işkenceye sıfır toleransı epeyce bir zamandır dillendirmektedir; ama ben kötü bir örneği hatırlamamız gerektiği kanaatindeyim. Sayın Ecevit de aynen işkenceyle ilgili bu tür sözler söyledi hatta genelgeler yayınladı; ama genelgelerinden hemen sonraki ilk birkaç ay içerisinde de beş kişi açık açık işkence sonucu yaşamını yitirdi. Yani yüksek sesle konuşmayan, ben takmam, dinlemem demeyen ama ciddî ölçüde de siyasî iradenin yapmak istediği olumlu düzenlemelere karşı da direnen bir bürokratik refleks var. Sayın Hikmet Sami Türk döneminde idi yanlış hatırlamıyorsam, Başbakanlıkta bu tür bir toplantıda idik, orada yine ilginç bir şey yaşadık. Dışişleri Bakanlığı mensupları insan haklarının geliştirilmesi, ilerletilmesi adına kimi öneriler getiriyorlar; ama en büyük tepkiyi de insan haklarını korumakla birinci derecede korumakla görevli olan Adalet Bakanlığı yetkililerinden alıyorlar ya İçişleri Bakanlığı yetkililerinden alıyorlar. Ben İçişleri yetkililerinin yani kimi tepkisini kaygısını, hadi neyse birazcık anlamaya çalışıyorum da, oysa yani Dışişlerine kalmaması gerekir bu tür sorunları gündeme getirmek. Yani sorunu çözmesi gereken kişi ya da kurumlar bizzat sorun kaynağı haline geliyorlar ve biz bu kısır döngüyü hâlâ da çok aşabilmiş değiliz. İşte çok isim verilmeden Hüsnü Bey de, Yavuz Bey de gündeme getirdiler ama yani hâlâ 159 uncu maddeyle ilgili yeterli duyarlılığın gösterilmediğini ve savcıların daha dikkatli, daha yakından işte bütün medyayı, yayınları izlemesi gerektiğine ilişkin genelgeler de mevcut hükümetin Adalet Bakanının imzasıyla çıkmaktadır. Dolayısıyla yani bir taraftan paketler çıkarılırken, hükümet içerisinde belki kimi bakanlıklardan, işte bürokrasiden de bunu kısıtlayıcı talimatlar, genelgeler ya da uygulamalarda gündeme gelebilmektedir. Dolayısıyla bugün buraya gelmeden önce de 1999'da İnsan Haklarından Sorumlu Devlet Bakanı Sayın İrtemelik Başkanlığında yapılan bir İnsan Hakları Zirvesi vardı, orada yaptığım sunuşu ve takdim ettiğim raporları bir daha gözden geçirdim; en son geçen sene, yine İnsan Hakları Günü dolayısıyla Başbakanlıkça düzenlenen panelde yaptığım konuşma da şu anda önümde; son sayfasında, uluslararası belgelerle ilgili bazı şeylerin iptal olduğu, örneğin Birleşmiş Milletler ikiz sözleşmeleri gibi birtakım belgelerin Türkiye tarafından onaylandığı gibi istisnalar var; ama, sorunların çoğu hâlâ olduğu yerde duruyor.

Oysa, biz, bu arada 1 anayasal ve 7 tane de yasal paket çıkardık, bunlar gerçekten olumlu düzenlemeler de içeriyorlar; ama, bu paketleri bile peş peşe bir daha gözden geçirdiğinizde, aynı hükmün ikinci, üçüncü kez gündeme getirildiğini görüyoruz; çünkü, bir kanun çıkarılıyor, uygulanamıyor, tıkanıyor, aynı şey, tekrar bir kanun maddesi halinde yeniden düzenleniyor. Oysa, mevcut düzenlemeler, sorunu çözmekten daha çok, sorunu ertelemeye yarıyor. 312 nci maddeyle ilgili, 159 uncu maddeyle ilgili düzenlemelere rağmen, daha önce hüküm giymiş insanlar, yeniden yargılanma talebinde bulunuyorlar, yeniden dosyaları açılıyor; ama, eski hükümler yine tekrarlanıyor. Sonuçta, bu maddelerde yapılan değişikliklerin, bizim çözümünü istediğimiz sorunun çözümüne ciddi katkı sağlamadığını görmek gerekiyor.

Ben, bu yüzden, mevcut yasalarda bulunan hükümlerin, birtakım ifade değişiklikleri yapılarak oluşturulacak paketlerden önce, Türkiye'nin öncelikli insan hakları sorunlarının tespit edilmesi ve bu sorunları köklü çözüme kavuşturacak belki ayrı ayrı yasa çalışmalarının yapılması gerektiği kanaatindeyim. Örneğin, başlıbaşına bir işkenceyi önleme kanunu ya da ne bileyim ayırimcılığı önleme kanunu gibi örnekler sıralanabilir. Yoksa, hükümet ne kadar tolerans göstermeyeceğini söylese de, biz, hâlâ, işte daha birkaç gün önce, işkence sonucu öldürülen bir sendikacıyla ilgili yargılanan güvenlik görevlilerinin duruşmalara getirilemediğini ya da savunmalarının alınmadığını ve eski zamanaşımı düzenlemelerinden yararlanılmaya çalışıldığını görüyoruz; yani, bu tür sorunlar hâlâ duruyor.

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Komisyon : İnsan Hak.

Giriş : 10.00

Tarih : 10.12.2003

Grup : Filiz

Sayfa : 15

F tipi cezaevlerinde çok ciddi sorunlar yaşandı ve bu cezaevleri, insan hakları açısından hâlâ tartışmalıyken, mesela, bir süredir, bizim şubelerimiz tarafından, bizden sürekli L tipi cezaevleriyle ilgili bilgi isteniyor ve bizlerde çok ciddi kaygı var; çünkü, bu cezaevlerinin, tamamen yeraltında, kimi tek kişilik hücreler içerdiğine ilişkin duyular var. Bu doğru olabilir, olmayabilir, bilemiyorum; ama, böyle bir kaygı var ve son derece de gizli tutuluyor, kimseden bir bilgi alınamıyor, müteaddit yazışmalara rağmen.

Dolayısıyla, bir taraftan insan haklarını geliştirmeye çaba gösterirken, aynı anda, yeniden sorun üreten ya da yeni birtakım sorunlar üreten uygulamalara meydan vermeyecek tarzda düzenlemelere ihtiyaç var. Ayrıca, ulusal üstü belgelerle ilgili olarak da, ben, burada, bir kez daha, Türkiye'nin hâlâ onaylamadığı Uluslararası Ceza Mahkemesi Tüzüğünü söylemek istiyorum; yani, mevcut hükümetin ve Parlatentonun, bunu gündeme alması gerektiğini bir kez daha vurgulamak istiyorum.

Bitirirken de, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir salonunda, Meclis İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun ev sahipliğinde, bunu gündeme getirmek bana ne kadar düşer, onu bilmiyorum; ama, bütün milletvekillerimizin hoşgörüsüne sığınarak bir şeyi vurgulamak istiyorum.

Türkiye'de, sık sık, hele bu dönemde daha yoğun bir biçimde milletvekillerinin dokunulmazlıkları tartışılıyor; ama, milletvekillerinin ifade özgürlüğü önündeki engeller; yani, bürokratik engeller, parti yönetimlerinin getirdiği sınırlamalar, grup yöneticilerinin ya da hükümetin politikalarının ya da kimi bakanların; hatta, zaman zaman basına açık yaptığı açıklamaların getirdiği baskılar, ne yazık ki gözardı ediliyor.

Bugün, Türkiye'de, hâlâ -ben, bir toplantıda, az sayıdaki bir toplantıda, şu örneği, birazcık provokatif bir biçimde söylemişim- Parlatentodaki herhangi bir milletvekili ya da komisyon başkanı, konuşmasını yaparken, benim bakanım, Başbakanım ya da Genel Başkanım ne der kaygısı içerisinde konuşuyor, tersine, Başbakan veya herhangi bir bakan, ben bu açıklamayı yaptığım zaman, milletvekillerim nasıl tepki gösterir kaygısını taşıyor ise, bizim hükümet ve Parlatento ilişkilerinde ciddi problemimiz var demektir.

Ben, doğrusu, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyesi iki milletvekilinin, örneğin Aydın Cezaeviyle ilgili yaptığı açıklamalara, Adalet Bakanımızın verdiği tepkiyi son derece üzüntüyle karşıladım. Oysa, bize, daha önceden bu tür başvurular vardı, daha sonra, biz de bir heyet oluşturduk, gittik; yani, milletvekillerinin gündeme getirdiği sorunların, neredeyse eksiği var, fazlası yok. Üstelik, bu, hükümetten bir milletvekili, bu sorunu dile getirenler muhalefet partisine mensup milletvekilleri olsa, insan, belki, siyasî çekişme gibi der, öyle de değil; yani, kendi partisinden milletvekillerinin dile getirdiği sorun karşısında, normalde Adalet Bakanından veya herhangi bir bakandan beklenen, yahu, arkadaşlarımız böyle bir şey söylediğine göre, bunu hele bir araştıralım, inceleyelim, gerçekten bu tür sorunlar varsa, gerekli soruşturmaları açalım'dan ibaret olmalı en azından.

Oysa, milletvekillerinin açıklamasından hemen yarım saat sonra Bakandan bu tür bir açıklama gelmesi, insan haklarıyla ilgili ciddi kaygı taşıyan, gerçekten sorunu çözmeye çalışan bakanların ya da ilgililerin, bütün hükümet üyeleriyle uyum içerisinde olmadığını düşünmemiz sonucunu doğal olarak doğuruyor.

O bakımdan, ben, hükümetin, Türkiye'nin insan hakları sorunuyla ilgili, gerçekten kapsamlı, kuşatıcı, tutarlı ve gerçekten sorunları kökten çözecek perspektif bir program geliştirmesi, yani, sadece insan haklarıyla ilgili özel bir program geliştirmesi gereğine inanıyorum; çünkü, gerek 58 inci hükümetin gerekse 59 uncu hükümetin programlarında da, hepimizin bildiği, Türkiye'nin en yakıcı sorunlarının telaffuz edilmediğini; yani, açık cümleler halinde ifade edilemediğini görüyoruz.

Oysa, biz, sadece biz değil, dünya kamuoyu, mevcut hükümetten ve Meclisten, insan haklarının çözümü ya da Türkiye'nin demokratikleşme sorununun köklü çözümünden yana ciddi

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Komisyon : İnsan Hak.

Giriş : 10.00

Tarih : 10.12.2003

Grup : Filiz

Sayfa : 16

beklentiler içerisinde; yani, sadece yeterli siyasî irade ve kararlılığı bekliyoruz ve son olarak da, bize yapılan bir başvuruyu burada ifade edip bitireceğim.

Norveç Barosu İnsan Hakları Komitesi Başkanı Jon Rud, 1999 başlarında Türkiye tarafından istenmeyen adam ilan edildiğini ve Türkiye'ye girişinin yasaklandığını öğrendi ve bugüne kadar çeşitli başvuruları olmasına rağmen de, bu sorun hâlâ çözülebilmemiş değil. Doğrusu, bir insan hakları savunucusuyla -geçmişte de yaşadık, Uluslararası Af Örgütünün Türkiye Masası şefleri zaman zaman böyle giriş yaşağına uğradılar- ilgili bu yaşağın hâlâ sürüyor olması, bizim açımızdan da üzüntü verici. Ben, bunun da bir an önce kaldırılmasını talep ediyorum.

Beni dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum; saygılar sunuyorum.

Bugünün ve bundan sonraki uygulamaların, gerek Türkiye'de gerekse dünyada insan hakları sorunlarının çözümüne katkı sağlamasını diliyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Yılmaz Bey.

Helsinki Yurttaşlar Derneği sözcüsü, söz almak ister misiniz?

HELSİNKİ YURTTAŞLAR DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ BÜLENT ATAMER
– Evet efendim.

BAŞKAN – Buyurun.

HELSİNKİ YURTTAŞLAR DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ BÜLENT ATAMER
– Teşekkürler.

Derneğimizin merkezi İstanbul'da olduğu için, Başkanımız Murat Belge'nin toplantıya başarı dileklerini getirdim ve Ankara'da derneği temsil etmek görevini sürdürmem nedeniyle de, bu toplantıya katılma imkânını ben bulabildim.

Sayın Başkan, Sayın Bakan ve toplantının değerli katılımcıları; bugün, bence de oldukça önemli bir buluşmayı gerçekleştiriyoruz. Esasında, ne zaman, devlet, devlet kurumları ve sivil toplum örgütleri temsilcileri bir araya gelse, biz, toplantıya hep bu ifadeyle başlıyoruz, gerçekten çok seviniyoruz demek ki. Her seferinde, böyle toplantılara katılmaktan ne kadar memnun olduğumuzu dile getiriyoruz. Sonra, yenisine katılırken, yenisine çağrıldığımızda, bu sefer, bu toplantılardan sonra daha önemli adımlar atılır dileriz diye bir düşünceyle ayrılıyor.

Buradan, hemen şöyle bir noktaya gelmek istiyorum. Bu ülkede başarılması gerekli bir şey var; bu da, mevcut hükümetimiz tarafından da sıkça tekrarlanan, her alanda sivil toplumla işbirliği sloganının yaşama geçirilmesi ihtiyacı. Bu, esasında, sadece bir çalışma tarzı, bir çalışma yönünde dilek olmanın ötesinde, bir yaşam anlayışına da karşılık geliyor. Bu yaşam anlayışı, sadece hükümet dileğiyle gerçekleşecek veya sivil toplum örgütlerinin ve onların temsilcilerinin dile getirmesiyle ulaşılacak bir şey de değil. Bundan önceki konuşmalardan da anlamak mümkün.

Esasında, Türkiye, şöyle bir durumla yüz yüze bulunuyor: Tarihsel, kültürel olarak devraldığı devlet-toplum ilişkisini yeniden düzenlemek ve bu yeniden düzenlemeyi hepimizin tekrar düşünmesi ve yeniden kurulmasına katkıda bulunması gibi bir durumu yaşıyoruz. Esasında insan hakları ihlallerinin ortadan kaldırılması yönündeki çabalar, toplumda özgürleştirici ve demokrasiyi geliştirici tüm faaliyetlerin hepsi, devlet ve toplum ilişkisinin yeniden düzenlenmesi demek.

Dolayısıyla, devlet-toplum ilişkisi içinde düşündüğümüz zaman ve sivil toplum ile devletin bir bakıma barışmasını sağlamak ve bu ilişkiyi yaşamın her alanına yayacak şekilde geliştirmek lazım. Örneğin, Anayasa meselesinden bahsedildi, ben de katılıyorum; Türkiye'de, 1982 Anayasası, hem içeriği itibarıyla hem yapılaş tarzıyla sorundur. Sadece içeriğinin düzeltilmesi, Anayasa sorununu ortadan kaldırmaz. Türkiye'de, Anayasa meselesi, Anayasanın nasıl yapıldığıyla da ilgili. Anayasayı getirip de, kendinden menkul bir kurucu meclise yaptırırsanız, toplumla ilişkisiz bir Anayasa ortaya çıkar; ama, Anayasayı toplumun içinden süzülen düşüncelerin ifadesi ve bunun teknik dili olarak düşündüğünüz zaman, o zaman Anayasa toplumla alışveriş içindedir ve devletle toplumun ilişkisini

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Komisyon : İnsan Hak.

Giriş : 10.00

Tarih : 10.12.2003

Grup : Filiz

Sayfa : 17

düzenliyor demektir. Dolayısıyla, bir Anayasa sorunu vardır; ama, Anayasa sorunu, sadece, orada özgürlükleri kısıtlayan hükümlerden ibaret değildir, bunun yapılış tarzıyla da ilgilidir diye düşünüyorum.

Onun için, mevcut hükümetin de, her alanda sivil toplumla işbirliği sloganının, bir bakıma, şimdiye kadarki pratikler; yani, geçmiş dönemlerde de dile getirildiği için söylüyorum -kusura bakmayın, amiyane kaçabilir, ama- “gibi görünmeyi” aşan bir fiili hal almasını sağlayacak ciddi adımların atılması lazım. Ben, bunun daha öte bir ifadeyle anlatılmasının uygun olabileceğini düşünüyorum. Burada, bir siyaset angajmanına ihtiyaç var; yani, siyasetin, sivil toplumun geliştirilmesine angaje olduğunu bir şekilde ifade ediyor olması lazım ve bu angajmanını gösterebilecek eylemlerini görmeye toplumun ihtiyacı var. Bunu, yapılabileceği, sadece insan hakları alanına ilişkin birkaç tane örneği verip, çok da fazla uzatmak istemiyorum.

Bunlardan bir tanesi, insan hakları kurullarının yeniden yapılandırılması ihtiyacının olduğunu belirtmek istiyorum. Burada, her ne kadar, Sayın Komisyon Başkanının, son gelişmelerle sivil toplum katılımının geliştirilmesi yönünde adımlar atıldığını söylemiş olmasına karşın, bunun çok yeterli olmadığını söylemeye çalışıyorum.

İnsan Hakları Danışma Kurulu, kendi içinde oluşturduğu çalışma grubuyla, Birleşmiş Milletler 1994 Paris Konvansiyonunu esas alan ve de insan hakları danışma kurullarını, insan hakları kurullarının en tepesine yerleştiren ve dolayısıyla, sivil toplum inisiyatifinin, insan hakları alanında etkin şekilde rol almasını sağlayacak bir anlayışla, yeniden yapılandırma çalışmalarını sürdürüyor ve yakın bir zamanda bunu sonuçlandırarak. Bu konuda, yürütmenin, danışma kurulundan çıkacak sonuçları hayata geçirme konusundaki angajmanını da duymayı diliyorum.

İnsan hakları alanında ihlallerin sürmekte olduğunu sıklıkla dile getiriyoruz, bunu istatistiklerle, vaka örnekleriyle sürekli ifade ediyoruz. Burada, şöyle bir görüşle karşılaşmayı çok ikna edici bulmadığımı söylemek istiyorum. Yasalar alanı düzenliyor; fakat, uygulamada, yerel bürokraside dirençlerle karşılaşılıyor, bu dirençleri kırmak zaman alacak; dolayısıyla, ihlallerin bir süre içinde ortadan kalkmasını beklemek gerekli; ancak, bu dirençleri kırmak da kolay değil. Bu doğru. Bu, aslında Türkiye Cumhuriyeti tarihi demek zaten. Özgürleşme tarihi böyle bir şey; ama, ben, burada, halen bir siyaset angajmanı eksikliğini gördüğümü ifade etmek istiyorum. Siyasetin, tekil olaylar dahi olsa, bürokrasinin dirençleri de olsa, bunların hepsi saptanabiliyor, hepsi belirlenebiliyor, hepsi raporlanabiliyor, hepsi dile getiriliyor; bu konuda, sivil toplumdan gelen tespit ve görüşlerin doğruluğuna kanaat getirme konusunda daha istekli olmasını ve dolayısıyla, çözüm konusunda angaje olduğunu da daha açık ifade etmesini diliyorum.

Tüm 10 Aralıklar, esasında anma günleri gibi kutlanır. Bütün bu söylediklerimden sonra, tekrar vurgu olsun diye söylüyorum; bu 10 Aralık farklı bir 10 Aralık olacaksa eğer, ben, bu 10 Aralıkta, özellikle yürütmenin, hele bu platformda, yasama ve yürütme birlikte buluşmuşken ve de sivil toplum örgütlerinin bir bölümünün temsilcilerinin de bulunduğu bu ortamda, topluma bir mesaj verilmesi, bu mesajın da, siyasetin, insan hakları konusunda, sivil toplumla işbirliği değil, yetki devri ve birlikte çalışmaya angaje olduğunu ve sivil toplumu bu anlamda değerli gördüğünü ifade etmesini beklerim. Böyle bir 10 Aralık anlamlı olur diye düşünüyorum.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Uluslararası Af Örgütü temsilcimiz de burada.

Buyurun.

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ TÜRKİYE ŞUBESİ BAŞKANI ÖZLEM DALKIRAN – Teşekkür ederim.

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Komisyon : İnsan Hak.

Giriş : 10.00

Tarih : 10.12.2003

Grup : Filiz

Sayfa : 18

Biz de merkezi İstanbul'da olan bir örgüt olduğumuz için, ne yazık ki ikibuçuk saatlik bir rötarla gelebildim. Kusura bakmayın.

Konumuz itibariyle ve diğer bütün arkadaşlarımdan anlattıklarından sonra, sadece iki üç konuyla ilgili çok gündeme gelmemiş bir iki şey söylemek istiyorum. Konuşmamı kısa tutmaya çalışacağım.

Bir tanesi, Türkiye'de sayıları çok fazla olan sığınmacı ve mülteciler. Bu konu, her zaman gündemimizden kaçan; yani, evet, biz insan hakları örgütleri olarak, bu konuyla çok sıklıkla uğraşyoruz; ama, ne yazık ki, devletimizin çok gözünden kaçıyor; çünkü, hâlâ bizim bu konuyla uğraşan ulusal bir kurumumuz yok. Bu tip başvurular ve Türkiye'deki sığınmacılarla ilgili çalışma yapanlar, sadece birtakım kilise örgütleri ya da Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği. Mülteciler Yüksek Komiserliğinin elinde o kadar çok dosya var ki, bazı başvurular yedi yıl sürebiliyor ve bu yedi yıl boyunca, sığınmacılar, herhangi bir hakkı olmaksızın, yurttaş hakkı olmaksızın ya da bizim Türkiye yurttaşlarının haklarının hiçbirini kullanmaksızın yaşıyorlar.

En belirgin, medyaya en fazla çıkmış örneklerden bir tanesi, şu an İstanbul Fenerbahçe'de konuk edilen Çeçenler. Çok sayıdalar ve yaklaşık iki üç yıldır buradalar ve durumları gerçekten çok kötü. Çevre halkının ya da birtakım insanî yardım örgütlerinin münferit destekleriyle yaşamaya çalışıyorlar. Buraya 2 yaşında gelmiş olan çocuklar, sadece sokakta öğrendikleri Türkçeyle, herhangi bir eğitim almaksızın büyüyorlar. Bir sağlık sorunları olduğunda, insan hakları örgütlerine başvuruyorlar; eğer bizim olanaklarımız varsa, doktorlara, birtakım özel kuruluşlara götürmeye çalışıyoruz. Bunların, çok ciddi bir şekilde, Türkiye'de, ulusal bir kurum aracılığıyla yapılması gerektiğini düşünüyorum; çünkü, Türkiye bir giriş kapısı. Avrupa bunun çok farkında olduğu için, birtakım zorlamalarda bulunuyor, İnsan Kaçakçılığını Önleme Sözleşmesini imzaladık, bu konuda birtakım çalışmalar yaptık, yasalar yaptık; ama, işin insanî boyutunu, bu insanların suçlu değil, mağdur ve haklarını aramak için buraya geldiklerini unutmaksızın, bu konuda çalışmaları, artık ulusal boyutta ele almamız gerektiğini düşünüyorum ve ne yazık ki, Türkiye'de, bununla ilgili çalışan, aslı görevi bu olan bir tane kurum vardı, o da şu anda askıda gibi, çok çalışmıyor. Dolayısıyla, tabii, kamuoyunda bu bilinci geliştirmek de çok önemli, ne yazık ki istenmeyen kişiler olarak algılanıyor.

Tam da bunu söylerken, hemen insan hakları eğitimine geçmek istiyorum. Evet, okullarda insan hakları eğitimine başlandı; ama, bence, bu sivil toplum örgütlerinin, insan hakları örgütlerinin daha çok içinde olması gereken bir alan. Dolayısıyla, okullara girişimiz, okulda, bu dersleri veren hocalarla belki birlikte çalışmamız gerekiyor. Bazı ders kitaplarına baktığımızda, evrensel değerlerden ziyade, ulusal değerler çerçevesinde bir insan hakları eğitimi olduğunu görüyoruz.

Dünyada, çocuklar için insan hakları eğitime yönelik çok farklı modüller var, bütün bunlar, biz, insan hakları örgütlerinin ellerinde bulunan şeyler. Bunları, Millî Eğitim Bakanlığıyla ya da bizim insan hakları örgütlerinin, okullara, yardımcı eğitmen mi deriz, destekçi mi deriz, böyle gidebilmemiz önemli.

Burada da, tabii, Türkiye'de, insan hakları kuruluşlarının ya da sivil toplumun, bu örgütlere bakış açısının temelden değişmesi gerekiyor, biraz önce diğer arkadaşlarımdan da söylediği gibi. Bizim işimiz ihlalleri ortaya çıkarmak, bunların önlenmesi ve yapılanların cezalandırılması için gereken adımların atılması için baskı kurmak ya da tavsiyelerde bulunmak.

Dolayısıyla, bu, kötü bir şey değil, tam tersine iyi bir şey olarak algılanması gerekiyor, bunun topluma da böyle yansması gerekiyor. Dolayısıyla, bu alanda daha fazla özgürlüğümüz olması gerektiğini düşünüyorum; çünkü, bir okula girebilmeniz için çok ciddi birtakım prosedürler ve izinler almanız gerekiyor; ama, mesela, bizim elimizde, bugün NTV'de kullanılan, çok güzel, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesine dair birtakım malzemeler var, bunları neden okullarda gösteremeyelim diye düşünüyoruz; ancak, bazı özel okullar biz olmaksızın kullanabiliyor. Bu tip şeyler, birlikte, çok daha,

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Komisyon : İnsan Hak.

Giriş : 10.00

Tarih : 10.12.2003

Grup : Filiz

Sayfa : 19

gerçek anlamda evrensel insan hakları değerlerine bağlı bir kuşak yetiştirdiğimiz zaman, Türkiye'de, önümüzdeki dönemlerde insan hakları ihlalleri azalacaktır. Biz, şimdiden evrensel değerleri vermediğimiz sürece, ihlallerin devam etme ihtimali çok daha fazla olacak.

Bülent Beyin söylediği birlikte çalışma, sadece bu alanda değil, her alanda olmalı. Meclisteki komisyonlar çalışırken, sadece akademisyenlerden değil, sahada olan ve ihlalleri ya da sorunları birebir bilen bizlerden bilgi alırlarsa, bence, çok daha gelişmiş, çok daha uluslararası normlara uygun yasalar çıkarılabilir. Bu çok önemli.

Son olarak da, ben, bir kez daha altını çizerek hatırlatmak istiyorum ve tavsiyede bulunuyorum. Uluslararası Ceza Mahkemesine bir an önce taraf olmamız gerektiğini düşünüyorum; çünkü, konum olarak, savaş suçları insanlığa karşı işlenen suçlar ve soykırım suçlarının işlenebileceği bir bölgede yaşıyoruz, her tarafımızda çatışmalar var, her tarafımızda savaş var ve komşu olduğumuz için de, bu suçları işleyen insanlar, bu ülkeye çok kolaylıkla giriş yapabilir. Bizim, bunları, Uluslararası Ceza Mahkemesine teslim edip, orada yargılatmamız için bir an önce taraf olmamız gerektiğini düşünüyorum.

Yine, uluslararası sözleşmelerle ilgili, henüz bir sözleşme taslağı bile olmayan; ama, bütün devletlerden, bütün hükümetlerden acil destek istediğimiz bir konu var. Konvansiyonel silahlarla, küçük, hafif silahlarla, dünya çapında dakikada bir kişi ölüyor. O yüzden de, silah ticaretinin kontrolü için, uluslararası bağlayıcı niteliği olan bir sözleşme çıkarılması için, Birleşmiş Milletlere yönelik bir çalışma yürütüyoruz. Bu konuda, Türkiye'nin de desteğini yüksek sesle duymayı çok isteriz.

Bugün, yaklaşık 6 ülkede, Brezilya, Finlandiya, Mali, Kamboçya'da, devlet başkanları, böyle bir sözleşme için ellerinden geleni yapacaklarına dair bir taahhütte bulundular. Ben, Türkiye'den de böyle bir taahhüdün çıkmasını çok istiyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, tabii, toplantımızın daha fazla sürmesini arzu ederiz; ancak, Sayın Bakanımızın da programı çok yüklü, bizim de programımız çok yüklü. Biraz sonra, İtalyan Parlamentosu Dışişleri Komisyonu Sayın Başkanı ve üyeleri, Komisyonumuzu ziyaret edecekler. Onlarla da bir toplantımız var. O nedenle, komisyon üyesi arkadaşlarım da söz almak istiyor; ama, tabii, zaman çok daraldı, kusura bakmazlarsa, burada, nihayetlendirmek istiyorum; çünkü, diğer toplantıya geçeceğiz.

Ben, bütün katılımcı arkadaşlarımıza, sivil toplum örgütlerimize ve özellikle de Sayın Bakanımıza, Dışişleri Bakanlığımızın değerli bürokratlarına, tekrar teşekkür ediyorum.

Gerçekten, Türkiye'de, insan hakları alanında çok önemli adımlar atıldı, çok güzel değişiklikler yapıldı; ama, bunların yeterli olmadığı, bir kere daha burada ortaya çıktı. O bakımdan, daha alınacak çok yolumuz var. Bu yol, belki ince ve uzun bir yoldur; ama, elbirliğiyle, hep beraber, bu yolu daha kısa zaman içerisinde ve daha iyi bir neticeyle alabileceğimizi ümit ediyorum. Onun için de, bu diyalogumuzun, bu birlikteliğimizin devam etmesini diliyorum. Biz, her zaman için buna hazırız, her zaman ve her yerde hazırız. Sayın Bakanımız da, hükümetimiz de, Parlamentomuz da buna hazır; elbirliğiyle, işbirliğiyle bunu götüreceğiz.

Bu safhada, Sayın Bakanımızın söyleyecekleri varsa, sözü kendisine veriyorum.

Buyurun Sayın Bakan.

DIŞİŞLERİ BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI ABDULLAH GÜL (Kayseri) – Sayın Başkan, böyle önemli bir günde bu fırsatı verdiğiniz, hepimizi bir araya getirdiğiniz ve bizi de davet ettiğiniz için teşekkür ederim.

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Komisyon : İnsan Hak.

Giriş : 10.00

Tarih : 10.12.2003

Grup : Filiz

Sayfa : 20

Doğrusu, dikkatli bir şekilde, arkadaşların, sivil toplum örgütlerinin değerli başkanlarının görüşlerini dinledim, notlar da aldım, tabii, haklı olan birçok yanlar var, hükümete, icraya düşen görevler var; bunları takip edeceğiz, bunların birçoğu eminim ki düzeltilecektir.

Şunu peşinen söylemek isterim; her şey tamamdır, toz pembe bir tablo hiçbir zaman çizmedim; yani, perfect dediğimiz bir durum yok ortada, bunu hepimiz biliyoruz. Kimi dinleseniz birçok sıkıntılar var, hepimizin var; bireysel olarak var, kurumlar olarak var ve nihayet ülke olarak var; ama, burada, benim sadece söylediğim şey, bir mukayese yaptığımızda, bu mukayesenin, mukayesede fark edilebilecek kadar iyileşmenin, ilerlemenin olduğudur.

Buradaki siyasî irade gayet açıktır; ama, alışkanlıklar, gelenekler, bilinçli direnişler, bunlar, tabii, kolay kolay aşılmıyor. Bazen haklı dirençler de oluyor, bunu, burada, samimiyetle ifade etmek isterim; yani, sadece kötü niyetten değil, bazen gerekçeler öyle çıkarılıyor ki, insanlar inanıyor ve bu gerekçelerden dolayı da direniyorlar.

Şimdi, bize, hepimize düşen şey, güven ortamını ortaya koymak, biraz önce de başkanlardan biri söyledi; biz, geçmişimizde, tarihimizde, toleransa, hoşgörüyü, beraber olmaya, karşılıklı saygıya inanan bir toplumdan geliyoruz; yani, dokumuzda bunlara alışkanlık var aslında, dokumuzda bunlara zıt düşen bir tarafımız yok; ama, ne yazık ki, modern zaman içerisinde, birçok sıkıntılarla karşı karşıyayız. Ben, bunların aşılabileceğine inanıyorum. Hükümetimizin bu konudaki kararlılığı kesindir. Hiçbir zaman, bizim bazı özel şartlarımız vardır, bu özel şartları görmeyin anlayışı içerisinde değiliz. İnsan hakları söz konusu olduğunda, özel şart diye bir şey söz konusu olamaz. Güven ortamını geliştirdikçe birçok şeyin hallolacağına inanıyorum.

Bugün, işte, örneğini verdiniz, ben, Avrupa Birliği toplantılarında da söylüyorum; Diyarbakır'da, bir ay önce böyle bir billboard görmek, bunları geçen sene, kimse rüyasında göremezdi; ama, bunlar, güven ortamı gelişerek daha olgunlaşır; ama, eğer güven ortamını sarsıcı davranışlar içerisinde bulunursa, o zaman, ister istemez bunlar, başka savunma duyguları geliyor, daha güçlü hale geliyor. Bunların gayet normal olduğunu... İşte, bu billboardlar asıldı, hiçbir şey olmadı; ne fark etti? Hayat normal devam ediyor. Bu ortaya çıkınca, yenileri ortaya çıkabiliyor tabii.

Hepimizin amacı, dediğim gibi, rahat bir toplumun yöneticileri olmak. Hiçbir zaman, bastırılmış bir toplumun yöneticileri olmak, hiçbir yöneticiye gurur vermez; ben, bunu sadece Avrupa Birliği toplantılarında değil, Müslüman ülkeler, İslam ülkeleri dışişleri bakanları bir araya geldiğimizde, zaman zaman, daha onların kralları, başbakanları, cumhurbaşkanları bir araya geldiğimizde, orada da açık açık söylüyorum. Bazen resmî toplantılarda konuşuyorum, bazen yemekte konuşuyorum, bazen baş başa olunca konuşuyorum; bak diyorum Avrupa'ya, Avrupa'daki yöneticilere bak, bir de kendi ülkenin yöneticilerine, bizlere bak diyorum. Yani, kendimizi de işin içine koyuyorum ki, onurları kırılmadan konuşalım diye. Yani, bir bizim toplumumuza bak, bir o toplumlara bakın diyorum. Yani, bu bize gurur mu verir, bu bize onur mu verir; zorla, baskı altında toplumlarımızı tutmak, nereye götürür, yarın bir yerde patlar. Onun için, inisiyatifleri kendimiz alalım ve kendimiz upgrade edelim, kendimiz özgürlükleri genişletelim, kendimiz başka ülkelerin, gelişmiş ülkelerin halkları neyle mutlu oluyorsa, o mutlulukları biz kendi insanlarımıza verelim.

Bunlara, doğrusu, Başbakan da, ben de, Bakan arkadaşlarımız da, hepimiz inanıyoruz. O bakımdan, ısrarlı bir şekilde devam edeceğiz. Bunu engelleyecek bazı olumsuz gelişmeler olsa bile, işte, terör olayları... Terör olayları da farklı farklı terör olayları. Geçen haftalar içerisinde İstanbul'da gördüğümüz terör olayları olduğu gibi, bu sene içerisinde, ülkemizin belli kesiminde hareketlenmeye başlayan terör olaylarını da göz ardı edemeyiz. Bunlar, gittiğimiz istikameti baltalar. O bakımdan, hepimize düşen görevler var. Ne kadar güveni pekiştirirsek, daha çok adım atabiliriz biz. O açıdan, sadece hükümete değil, bu işte, hükümet, muhalefet, bütün sivil toplum örgütleri, hepimize düşen görevler var. Bazen iyi niyetli oluruz; ama, contrproductive oluruz, yaptığımız şeyler netice vermez,

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Komisyon : İnsan Hak.

Giriş : 10.00

Tarih : 10.12.2003

Grup : Filiz

Sayfa : 21

tam tersine neticeler verir. Önemli olan netice. İyi neticeler verecek adımları atmamız, tenkitleri yapıcı bir şekilde yapmamız lazım. Yoksa, biz söylemiş oluruz, netice alacağız derken daha geriye düşeriz, farkına varmayız. O bakımdan, hepimiz, böyle bir bilinç, şuur içerisinde, elbirliği içerisinde çalışmamız lazım. Biz her türlü işbirliğine hazırız. Bu işlerin inandırıcılığı, hükümetlerden değil, daha çok sivil toplum örgütlerinin raporlarıyla ortaya çıkar. Onun için, biz bu dönem milletvekili arkadaşlarımızın başka ülkelerin, özellikle Avrupa Birliği çerçevesi içerisinde bunu söylüyorum, oraların milletvekilleriyle, komisyonların oraların komisyonlarıyla temasına da çok önem veriyoruz. Ben, tabii ki, her şeyi savunacağım, iyi şeyler söyleyeceğim; tabii ki, elçi arkadaşlarım, büyükelçiler görevlerini yaparken, talimatlar çerçevesinde hareket edeceklerdir; ama, siz, milletvekilleri, sivil toplum örgütleri, talimat çerçevesinde hareket etmezsiniz. O bakımdan, benim söylediğimden çok, sizlerin söyledikleri daha çok etkili olur, daha çok dikkate alınır. O bakımdan, biz şimdi, arkadaşlara da hep söyledim, uzun bir çalışma yaptık, birçok programlar hazırladık sizlerle ilgili, sizlerin ziyaretleriyle ilgili.

BAŞKAN – Sivil toplum örgütlerini de katalım Sayın Bakanım.

DIŞİŞLERİ BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI ABDULLAH GÜL (Devamla) – Tabii, onlar da katılsın. Bu programı sadece milletvekillerine, sadece komisyonlardan komisyonlara değil, yani, işte, basın sektörüyle konuştum; onların basın sektörü ile Avrupa'daki basın sektörü, köşe yazarları ile oradaki köşe yazarları, buradaki sendikalarla oradaki sendikalar, buradaki sivil toplum örgütleri ile oradaki sivil toplum örgütleri bir araya getirerek de Türkiye'nin önünü açacak çalışmaları yapmamız lazım. O bakımdan, bir kez daha tekrarlamak istediğim şey, hükümetimiz, gerek Mecliste gerekse siz sivil toplum örgütleriyle her türlü işbirliğine hazırız.

Toplantı için bir kez daha teşekkür ederim; fırsat verdiniz, bir araya geldik.

HÜSEYİN BAYINDIR (Kırşehir) – Sayın Başkanım, bu konuda Sayın Bakana bir şey sormak istiyorum, bir konuya dikkat çekmek istiyorum.

Zaman zaman, polis teşkilatı içerisinde, birisi eline silah alıp “ben cinnet geçiriyorum” ya da “rüşvet alıyorlar, bu rüşvetlere ben engel olmak istiyorum” diyor. Buna benzer olaylar yaşanıyor; akabinde, polis teşkilatından bir açıklama: “Bireyseldir, cinnet geçirmiştir” deniyor. Bence, bir polis teşkilatının, bu anlamda, bunlar bir veri kabul edilmeli, done kabul edilmeli, bunlar bir irdelenmeli diye düşünüyorum. Değilse, Kızılay meydanında, hiç tanımadığı insana, yalnızca görevi polis teşkilatı için kamerayla çekim yapması gereken bir polis memuru, insan onuruna, gururuna hiçbir şekilde yakışmayacak şekilde, yerde yatan, cansız bir insanın sırtına ölüm darbesi indirebiliyor. Yani, bu anlamda... Yani, ben Kızılay meydanını gördüğüm zaman, insanlığımdan utanıyorum. Yani, oradaki insanların “YÖK'e hayır...” Bırakın, desinler. Madem bu kadar özgürlükçüyüz, bu kadar özgürlükleri savunuyoruz...

Bunu bir dikkatinize sunmak istedim. Polis teşkilatında, bunlar bireyseldir, cinnet geçirmiştir mazeretlerinin ciddi bir şekilde araştırılması gerektiğini düşünüyorum, teşekkür ederim.

BAŞKAN – Onu, Sayın İçişleri Bakanımızı da davet ederiz, bir gün görüşürüz.

Çok teşekkür ediyorum arkadaşlar.

Kapanma Saati: 12.07